

DOMOLJUB

Glasiło Jugoslovanske Kmetske Zveze

Izhaja vsako sredo ob 5. uri zjutraj. — Cena mu je 15 K na leto. —
Za inozemstvo 25 K.
Posamezne številke se prodajajo po 1 K.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. — Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Ali naj ostane koroški kmet še tlačan?

Na Koroškem v ozemlju A, kjer se bo vršilo to nedeljo ljudsko glasovanje za Jugoslavijo, ima 20 nemških baronov več zemlje kot 80.000 Slovencev, ki bivajo v tem ozemlju. Večina slovenskih kmetov mora tlačaniti na tej baronski zemlji, namesto da bi bili sami gospodarji na svoji zemlji.

V nedeljo se bodo koroški kmetje odločili, ali hočejo še nadalje tlačaniti v službi oholih nemških baronov, ali hočejo, da se ta zemlja razdeli mednje. Zakaj ministrski predsednik dr. Vesnić je izjavil, da se bo na Koroškem agrarna reforma izvedla takoj po glasovanju in se bodo vlepsestva razdelila med kmete, ki zdaj tlačanijo na tej zemlji.

Nobenega dvoma ni, da se bodo Korošci v nedeljo odločili za Jugoslavijo in oddali zanj belo glasovnico, zeleno pa bodo raztrgali. Zakaj spadati v državo, ki ima najslabši denar na svetu in ki je tako zelo navezana na pomoč tujih držav posebno Jugoslavije in Čehoslovaške, da mora v dveh mesecih gladu umreti, če bi ji te dve državi vedno ne dovažali živil, v tako državo spadati je pač najhujše prokletstvo.

Poslušajte koroški kmetje, kaj piše dne 15. septembra avstrijska „Bauernzeitung“, kako delajo v Avstriji s kmetom.

»H koroški kmetski zvezi prihajajo neprenehoma pritožbe o strašno težkih kaznih, ki jih nalagajo kmetom, ki ne oddajo ali pa oddajo premalo mleka in žita. Dogaja se, da so kaznovani kmetje, ko oddajo premalo, z globo od 24.000 do 32.000 kron. Pritožbam se ne ugodi ali v zelo pičli razmeri. Kar se je zvedelo v poslednjih časih o strogem kaznovanju kmetov, presega vse meje. Ali hočejo zares ravno kmetu potegniti kožo čez ušesa in ga napraviti za novodobnega sužnja? Tako že ne more iti naprej!«

Ali ste slišali? Ali torej hočete zopet neprestane rekvizicije, in če ne boste mogli dati, boste plačevali visoke kazni. V Jugoslaviji, odkar obstoji, še ni bilo nobenih rekvizicij žita, krompirja, mleka itd.,

ker je tako bogata, da še stradajočo Avstrijo zalaga.

In ta strašen dolg ki mori Avstrijo! Kako ga bodo plačali, ko nimajo nobenih dohodkov. Zato ni čuda, da njihov račun znaša vsako leto 10 milijard primanjkljaja, v katerem pa ni všteta ogromna množina živeža, ki ga dobiva od zunaj na »puf«.

Korošci če hočete, da vas do nagega slečejo, če hočete, da vam poberó vse, kar imate in pridelate, če hočete, da pridrve nad vas zopet nemški volksewehrovci kakor divje zveri in vam vse opustošijo in požgo, kakor ste to že skušali ako hočete, da vam oskrunijo vaše cerkve — tedaj glasujte za Avstrijo.

Kdor pa hoče mir in red in zemljo ter srečno bodočnost, ta bo glasoval za Jugoslavijo, ki ima največje prirodno bogastvo in ki jo zavidajo radi tega vse druge države.

Zato ga ne bo v nedeljo koroškega kmeta, ki ne bi raztrgal zelene avstrijske glasovnice, belo pa celo oddal na volišču.

Zato vsi, prav vsi na volišče!

Korošci oproščeni vojaščine.

Belgrad, 4. oktobra. Ministrski svet je je v eni svojih zadnjih sej baval z vprašanjem o osvoboditvi vseh Korošcev od vojaške službe in o uveljavitvi milice na severni meji na Štajerskem in Koroškem.

Dr. Korošec o volitvah.

V Mariboru se je 30. sept. vršil zbor zaupnikov SLS za Štajersko. Na tem shodu je podal vodilne misli za bodoči volilni boj tudi minister dr. Korošec, ki je že toliko okrevaj, da je zapustil bolnico. Tu poročamo nekatere njegove misli, ki so bistvene:

Kakor vojaki razvijajo svoje zastave, kadar odkorakajo v vojsko, tako tudi stranke nanovo razvijajo zastave, svoj program, kadar gredo v volilno borbo.

Zastava naše stranke ni nova, naš program vam je znan. Zato mi dovolite, da ga ne ponavljam, ampak da govorim le o nekaterih vprašanjih, ki stojijo danes v ospredju javnega zanimanja in o katerih se mi zdi potrebno, da se tudi z naše strani spregovori jasna beseda.

Enaka prava za vse.

Mi Slovenci smo v bivši Avstriji bili zaradi tega tako nezadovoljni, ker z drugimi narodi nismo bili enakopravni. Mi smo morali le orati in sejati, želi pa so drugi.

Nič ni torej čudnega, ako si v novi državi, kjer nismo več različni narodi, ampak bratje z brati, želimo in zahtevamo povsod najstrožje enakopravnosti. Zdi se nam na mestu, da te zahteve iznašamo ravno sedaj kot del našega programa za bližnje volitve.

Mi zahtevamo, da so si vsa tri plemena, slovensko, hrvatsko in srbsko, enakopravna, popolno enakopravna, nobeden ne sme vladati nad drugim, nobeden ne sme imeti več dolžnosti in pravic. Vsi enako, ker smo vsi bratje.

Zato zahtevamo, da so davki povsod enaki. Zahtevamo, da je državna skrb za šole, bolnišnice, uradnike tudi povsod enaka. Zahtevamo, da so veroizpovedanja enakopravna pred državo.

Razredni boj.

Naša Kmetska zveza je kmetska stranka. To že ime kaže. Vendar ni razredna stranka, to se pravi, stranka, ki bi se omejevala samo na kmete, vse druge razrede ali stanove pa izključevala. Taka razredna stranka je Samostojna, ona se hoče brigati le za zemljiške posestnike, nadalje socijalistična in boljševistična, ki se ozira samo na delavski stan, in nazadnje demokratska stranka, ki po programu kajpada ni razredna, pač pa v istini, kajti njej sledijo le meščani, kmet in delavec sta pobegnila iz njenih vrst.

Ako hočemo, da bo kmet vodil našo državo, in za tem stremi naša stranka, potem mora kmet voditi državniško politiko, to je, brigati se mora za vse in vsakega, ne sme nikogar prezirati, omalovaževati in izključevati, ker bi si s tem naselil v svojo državo le nezadovoljnost in upornost, osobito delavskega stanu, industrijalnega in kmetskega. Razredna politika je v svojem bistvu revolucionarna politika, kar socialisti in boljševiki odkrito priznavajo, samostojni revčiki pa še očitno niso spregledali, kam vodi njihov, od liberalne gospode jim napisan program.

Toda ne samo iz državniškega stališča, ki ga mora vsaka resna kmetska

stranka varovati, je treba, da se ozira kmet-politik na vse druge stanovne, ampak tudi naše krščansko svetovno naziranje nam velevala, da se trudimo za zblizanje, spravo in harmonijo med stanovni, ne pa da jih hujskamo na medsebojno sovraštvo in borbo.

Samostojnost Slovenije.

V ospredju volivnega boja na Slovenskem in prav kmalu tudi v hrvatskem delu naše domovine bo stalo vprašanje, kako hočemo upravljati državo, ali vse iz Belgrada, ali pa nekoje stvari in zadeve tudi iz drugih središč. Naši nasprotniki se v tem oziru še niso dovolj izjasnili. Oziroma se najprej na sol Jugoslavije, na liberalno stranko. Te soli je na Slovenskem presneto malo, in še ta se je v zadnjem času pokvarila. Liberalna stranka je bila do pred volitvami strogo centralistična, vse je hotela upravititi iz Belgrada ven, sedaj pa ko ji je zlezel volivni strah v kosti, je ta državotvorna in državoohranjujoča stranka tudi prišla med črne izdajalce otlačbine, med separatiste. Tudi ona, tako vsaj pravi, je za to, da se vse zadeve vendarle ne upravljajo iz Belgrada. Toda ta najnovejša čudovita spreobrnitev liberalcev se nikomur ne zdi odkritosrčna, ampak samo en izlet, eno letovišče, ki bo trajalo skozi volivno borbo, potem pa se bodo zopet vrnili na železno trdo centralistično stališče, na katerem še danes vztrajajo njihovi hrvatski in srbijanski voditelji.

Za samostojne oštirje in kramarje je vprašanje centralizma in samouprave seveda previsoko vprašanje, za to nam njihove bukve ne povedo nič določenega. Oni bodo plesali, kakor bodo njim njihovi tihi kuraorji iz liberalnega tabora zagodli.

Novi socialisti, boljševiki, so centralisti, vse v Belgrad, stari socialisti pa pravijo, da so za avtonomijo, torej nekaj se naj da tudi Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu itd. Toda težko je verjeti, da so socialisti odkritosrčni, ker njihovi srbjski in hrvatski tovariši pod Koračem in Bugšekom zagovarjajo centralizem in iščejo z voditeljem centralistov, s Pribečevićem, pri volitvah celo skupnega nastopa, kakor so nam te dni poročali zagrebški listi.

Kaj pa naša stranka?

Mi zahtevamo, da se država radi hitreje, boljše in primernejše uprave razdeli v več pokrajin. Merodajni naj bodo skupni gospodarski in kulturni interesi. Ker pa e dosedanji gospodarski in kulturni razvoj v krajih, kjer prebivajo Slovenci, enakomeren, zato zahtevamo, da se določijo vsi slovenski kraji kot ena upravna celota. Ta upravna celota naj dobi svojo samoupravo, to je za krepko življenje in ugoden razvoj potrebno samostojnost. Naj ima vsa državo skupno, kar je za red, moč in ugled države potrebno, pa bo samostojna v vseh zadevah, ki se hitreje, boljše in točneje morejo opraviti. Vodstvo teh samostojnih zadev se izloči okrajinski vladni, ki bo odgovoren pokrajinski skupščini.

To je vse naše izdajstvo, to je naš separatizem, to je naš veliki greh. Zove se samouprava, samostojnost Slovenije. Mi se tega greha ne sramujemo, z njim gremo

veselo v volivni boj, z njim hočemo tudi zmagati!

Za pravice vere in Cerkve.

Nasprotniki nam pravijo, da ni okusno, ako zamešamo verska vprašanja tudi v politiko, posebno pa tega naj ne storimo v volivni borbi. Naše mnenje pa je, da nikdar ni bilo opravičeno in tako potrebno zanesti verskih vprašanj v volivno borbo, kakor ravno dandanes, ko se pripravljamo za volitve v ustavotvorno skupščino.

Razmerje med državo in cerkvijo se mora nanovo urediti, ker je sedaj to razmerje v vsaki pokrajini drugačno. Razmerje države do cerkve mora biti, ali prijateljsko ali sovražno. Mi smo za prijateljsko nasprotniki za sovražno razmerje. Določiti se mora, ali bo v naših šolah ostal križ in katehet ali ne! Kako mislijo v tem oziru liberalci in socialisti, nam je znano. Določiti se mora, ali bo smel duhovnik v cerkvi svobodno govoriti, ali pa mu bodo dali nagobčnik in obliki kaknega kanceliparagrafa. Določiti se mora tudi, ali bo država štela zakonske predpise različnih veroizpovedanj ali ne. V vseh teh vprašanjih smo s pravoslavni in mohamedanskimi sodržavljanji enakega naziranja.

So pa tudi vprašanja, katera zahtevamo samo nas katolike in v katerih zahtevamo brzo rešitev. V Bosni in Hercegovini se skoraj v vsaki panogi javne uprave ne samo zapostavljajo katoliki, ampak celo preganjajo. Posebno hudo je to v naučenem ministrstvu, v katerem se dogajajo največje krivice. Poverjenik za šolstvo si prisvaja celo pravico, akoprav je pravoslaven, da zabranjuje katoliške Marijine družbe in kaznuje one, ki so njih člani. Enaka zapostavljanja se dogajajo tudi katoliškim Buncem in Sokcem. Z veliko žalostjo opazamo tudi, da zatira ministrstvo vere vzgojo našega duhovniškega naraščaja, ker vzgojevališčem posvetnega in redovniškega duhovništva vskratuje potrebno podporo, dočim jo drugim veroizpovedanjem v dovoljvi meri dovoljujejo.

Vprašamo katolike, osobito pa duhovnike in katoliške časnike, kateri stranki hočejo izročiti zastopstvo tako eminentno verskih in cerkvenih interesov. Pasivnost v agitaciji in volivni borbi bi bila neodpustljiva pogreška.

Proti militarizmu.

Naša stranka je bila od nekdaj na načelu proti militarizmu ter je želela, da se spori med državami in narodi spravljajo na nekrvav način s sveta. To načelno stališče zavzema naša stranka še tudi danes, čeprav vemo, da se naša država ne more razorožiti, ako vse države okoli nje prežijo s puškami in topovi, kako bi ji odtrgali še one kose zemlje, kojih nam še niso odvzeli naši ljubi zavezniki v Parizu.

Toda, ako militarizem še mora ostati, potem zahtevamo, da je pameten, človekoljuben, moderen. Batinjanje, kaznovanje s tem, da morajo vojski gledati v solnce, ekserciranje v srcaji in spodnjih hlačah ter brez čevljev, slaba hrana, vse to so stvari, katere morajo izostati, oziroma se poboljšati.

Še med vojsko smo računali, da bodo po vojski prvi odločno nastopili proti mili-

tarizmu tudi socialdemokrati, čeprav je bilo v njihovi moči, že davno končati svetovno vojsko. Socialisti, ki so za vsakih deset helarjev uprizorili štrajke, niso hoteli upeljati splošnega štrajka, da bi ustavili svetovno klanje, ampak so nadalje izdelovali po fabrikah celega sveta morilna orožja za nadaljevanje vojske.

Na Ruskem so prišli socialisti v obliki boljševikov na vlado. A kaj vidimo? Socialistična Rusija je sedaj najbolj militaristična država na celim svetu? Tako so izdali socialisti svoje načelo.

Krepko, toda dostojno!

Kako se bo vrtil letošnji volivni boj? Mi želimo, da mirno in dostojno. Zato zelo obžalujemo, da je častivredni ljubljanski župan dr. Tavčar otvoril volivno borbo s psovko o »katoliških kavkah«. Ne samo mi ga obžalujemo zaradi te psovke, ampak tudi njegova starost in njegova socialna pozicija govorita proti njemu. Šloer pa nismo nervozni in ne gledamo plaho v bodoče dni. Mi smo na vse navajeni in na vse pripravljeni ter bomo nasprotne napade krepko, a dostojno odbijali. Surovost nasprotnikov je ob vsaki volitvi odpirala volivcem oči ter nam samo pomagala do zmage.

Naš program in besnenje nasprotnikov bo nam tudi v tem volivnem boju pomagal do zmage. To upamo tem bolj, ker je po zadnjih odkritjih postalo jasno, da so samostojneži vsak hip pripravljeni, izdati one kmete, ki še gredo za njimi. Pri volitvah hočejo nastopiti skupno z liberalci. Tajnik celjske okrožne organizacije liberalcev je v tem smislu že obvestil svoje pristaje. Izdajstvo se je torej za kulisami moralo že izvršiti. Kdor je zaveden kmet, ne bo šel z izdajicami.

Pojdimo torej z zaupanjem v volivni boj!

Kakšna naj bo samouprava za Slovenijo?

Kaj hočemo mi?

Stojimo strogo na načelu, da je naša država edinstvena. Zato mora biti državi skupno vse to, kar jo napravlja edinstveno in eno. Vse zadeve, ki jih imamo s Srbi in Hrvati skupne, mora upravljati skupna osrednja vlada v Belgradu. Torej imamo skupnega vladarja, skupno zastopstvo v zunanjih državah (ne da bi kdo n. pr. na Angleškem zastopal Slovence, drugi Hrvate in tretji zopet Srbe, temveč en sam zastopa celo državo Jugoslavijo), dalje so vsem skupne trgovske in carinske pogodbe z zunanjimi državami. Skupna nam je oborožena sila, denar, za celo državo važna prometna sredstva (glavne železnice in glavne ceste, plovstvo, pošta, brzojavno in telefonsko omrežje), trgovstvo, civilno in kazensko pravo, uredba sodstva (da ne bodo na Hrvaškem drugače sodili kot pri nas), skupne so nam denarna sredstva (finanace), v kolikor potekajo iz državnih dohodkov, povsod enak državni davek, in splošne okvirne postavbe v vseh drugih zadevah.

Cela država pa naj se razdeli v več pokrajin, od katerih ena naj bi bila Slovenija s Prekmurjem.

Vsaka taka pokrajina naj bi imela svoj deželni, pokrajinski zbor, kamor voli ljudstvo svoje pokrajinske poslance. Ta pokrajinski zbor naj dela za pokrajino veljavne in obvezne postave, v kolikor te niso proti ustavi ali državnim postavam. Sklepa naj o pokrajinskih davkih in drugih dohodkih, o pokrajinskem proračunu in računskem zaključku.

Pokrajinski zbor naj voli deželnega predsednika, ki ga kralj potrdi. Dalje voli tudi posamezne poverjenike, ki z deželnim predsednikom tvorijo pokrajinsko vladu. Ta vlada mora biti pokrajinskemu zboru odgovorna in uživati zaupanje pokrajinskega zbora. Ako ne, mora odstopiti.

Pokrajina nas se razdeli v samouprave, okraje svojimi skupščinami in občine z občinskimi odbori.

Kaj hočejo liberalci?

Liberalci zahtevajo tudi pokrajinsko vladu, kakor jo imamo doslej. Toda ta vlada naj ne bi bila odgovorna ljudstvu, oziroma pokrajinskemu zboru, temveč samo ministrstvu. Na ta način bo nad Slovenijo lahko vladal in vihtel svoj bič zopet kakšen dr. Žerjav, četudi bi ne imel nobenega človeka za sabo. Prišli bi zopet nazaj v ono dobo, ko je avstrijska vlada lahko poslala na Kranjsko barona Heina, najhujšega sovražnika Slovencev, in mi bi morali zraven reči: Amen. Pa takrat je bilo vsaj toliko boljše, da smo imeli poleg deželne vlade, ki je bila samo ministrstvu odgovorna, vsaj še samostojen deželni odbor, ki je moral uživati zaupanje ljudstva. Po liberalnem načrtu bi imeli sedaj samo deželno vladu, ki bi bila samo ministrstvu odgovorna. To bi je v obraz vsem demokratičnim načelom.

Dalje zahtevajo liberalci, da bodi predvsem ljudsko šolstvo samo od ministra odvisno. Učitelje in nadzornike nastavlja minister, stariši, kateri so za svoje otroke pred Bogom in ljudmi odgovorni, nimajo pri tem nobene besede. Največja krivica, ki jo pa liberalci zahtevajo samo zato, da bi s pomočjo liberalnega ministra celo Slovenijo posuli s svobodomiselnimi in brezverskimi učitelji!

Liberalni centralizem gre celo tako daleč, da zahtevajo, naj celo občinske tajnike nastavlja država (Glej »Domovina« št. 109). Na ta način bi morala občina drago plačevati od države nastavljenega tajnika, župan in občinski odbor pa bi na ta način imela nad sabo kuratorja in človeka, ki bi jih samo šikaniral in tožil na višjo oblast. Tajnik bi lahko na vse načine nagajal županu in ljudem, odstaviti bi ga pa ne mogel nihče.

Kmetije, doslej ste imeli opraviti z uradniki samo na davkariji in pri glavarstvu, in veste, kako prijetno je imeti opraviti z državnimi uradniki, če ti nimajo smisla za ljudstvo, za nadalje pa boste imeli po liberalnem načrtu opraviti z državnim uradnikom tudi v županovi pisarni.

Kmetije, sedaj veste, pri čem da ste. Če hočete še par bičev več, volite liberalce — pa naj bo že to meščanske ali kmetijske liberalce — če pa hočete, da bo-

dete sami svoji gospodarji, vsi na volišče in pometite z ljudmi, ki vas hočejo ukleniti v spone birokratskih in uradniških verig.

Vsi s slovensko ljudsko stranko, ki zahteva popolno samoupravo.

CENTRALIZEM JE TAM, KJER SE VES DENAR IZ CELE DRŽAVE STEKAL V ENO BLAGAJNO, NAD KATERO GOSPODARI KOPICA MINISTROV, LJUDSTVO PA MORA MOLČATI.

CENTRALIZEM JE TAM, KJER JE EN SAM PARLAMENT, KI SE BRIGA SAMO ZA VELIKE POKRAJINE, MANJŠE PA ZANEMARJA, KER IMAJO MALO ZASTOPNIKOV.

CENTRALIZEM JE TAM, KJER SO VSI URADNIKI ODVISNI SAMO OD ZGORAJ IN ZATO ZA LJUDSTVO NIMAJO SRCA.

CENTRALIZEM JE TAM, KJER POKRAJINSKE OBLASTI NISO ODGOVORNE LJUDSTVU, TEMVEČ SAMO MINISTROM.

CENTRALIZEM JE TAM, KJER DRŽAVA NASTAVLJA VZGOJITELJE IN UČITELJE, STARŠI PA NIMAJO NOBENE BESEDE.

CENTRALIZEM JE TAM, KJER DRŽAVA NASTAVLJA CELO OBČINSKE TAJNIKE, KI IZVRŠUJEJO KURATORSKO SLUŽBO NAD KMETSKIMI ŽUPANI IN SO MASTNO PLAČANI IZ OBČINSKE BLAGAJNE.

CENTRALIZEM BI BIL SMRT ZA SLOVENIJO, POGIN ZA DRŽAVO.

CENTRALIZEM HOČEJO LIBERALCI, KER SO KAPITALISTI IN SE BOJE, DA BI LJUDSTVO IMELO KAJ BESEDE.

KJER JE CENTRALIZEM, IMAJO SVOBODOMISELCI VSO MOČ V ROKAH IN VIHTIJO SVOJ BIČ NAD LJUDSTVOM.

V BOJ PROTI CENTRALIZMU, V BOJ ZA SAMOUPRAVO SLOVENIJE, V BOJ ZA SLOVENSKO LJUDSKO STRANKO, KATERA EDINA NA SLOVENSKEM SE BORI ZA SAMOUPRAVO!

Zaupni shodi.

Iz Ribnice nam poročajo: V nedeljo popoldne se je vršil v društveni dvorani sijajno obiskan shod zaupnikov celega kočevskega političnega okraja. Zaupniki so sklepali o vseh volivnih predpripravih in se tudi razgovarjali o kandidatih. Debata je bila zelo živahna. Udeleževalo se je več zaupnikov. Vsi sklepi so bili sprejeti soglasno in z največjim navdušenjem. Dr. Kulovec je razvil strankin program in očrtal podrobno zahteve stranke glede samouprave. S smehom so vzeli zaupniki za znanje, ko jim je govornik povedal, da se mladi liberalci tolažijo, češ, da je SLS v vprašanju samouprave na umiku. Program stranke, kakor ga je govornik razvil, so zaupniki v celoti odobrili in vodstvo stranke pozvali, da gre zanj z vso brezobzirnostjo v boj.

Shod zaupnikov za radovljški okraj. V nedeljo popoldne je bil v Ljudskem domu v Radovljici izvršno obiskan shod zaupnikov SLS za radovljški okraj. V ime-

mu načelstva SLS je poročal prof. Remec. Zaupniki so storili vse potrebne sklepe glede volivnega gibanja. Zaupniki so v celoti odobrili program SLS glede avtonomije.

Shod zaupnikov za ljubljansko okolico. Včeraj je bil v Ljudskem domu v Ljubljani pod predsedstvom načelnika K. Z. za Dobrunje, g. Miklavca, sijajno obiskan shod zaupnikov SLS za ljubljansko okolico. Zastopane so bile vse občine po naših najboljših političnih delavcih. V imenu načelstva stranke sta poročala prof. Remec in dr. Kulovec. Vsi sklepi so bili sprejeti soglasno in z največjim navdušenjem.

Volivni shod SLS v Lučnah. V nedeljo je bil dobro obiskan shod SLS v Lučnah. Poročal je dr. Stanovnik. Volivci so soglasno odobrili program SLS, zlasti njen podrobni načrt glede avtonomije.

Shodi zaupnikov na štajerskem. Preteklo nedeljo in ponedeljek so bili po vseh sodnih okrajih v štajerskem volivnem okrožju shodi zaupnikov SLS, ki so bili vsi, kolikor smo dosedaj poročili dobili, izvršno obiskani.

VODITELJI PO DEŽELI SKLICUJTE MALE ZAUPNE SESTANKE IN POJASNUJTE, POJASNUJTE, POUKA JE TREBA PREDVSEM.

Volilni imeniki so razgrnjeni.

Po mnogih občinah so volilni imeniki že razgrnjeni. Osem dni ima vsakdo prost vpogled in si ga lahko prepiše. Kdor bo končno veljavno v volilni imenik vpisan, tisti bo volil in nihče drugi. Zato ne sme noben naš pristaš pozabiti iti gledat, ali je vpisan ali ne.

Slovenija odločuje svojo bodočnost za stoletja. Ali dobimo lastno samoupravo, ali bomo lastni svoji gospodarji — ali pa zadušeni v nesrečnem centralizmu, ki je pogin za Slovenijo in državo, to se bo odločilo pri prihodnjih volitvah. Ljudska stranka gre odkrito v boj za največjo samoupravo, nasprotna stranke se bore za centralizem, ker se boje, da ne bi pri vladi odločevalo ljudstvo.

Izid tega boja je velik že odvisen od tega, kako so sestavljeni volilni imeniki. Računajte: Če štejemo 1000 volišč, in na vsakem volišču voli povprečno pet vasi, in od vsake vasi eden manjka v volilnem imeniku, potem znese to 4000 glasov, kar je toliko, kot izgubiti enega poslanca. Iz tega je razvidno, kako važen je vsak glas posebej.

Zato naj se volilni imenik natančno pregleda, za vse naše pristaše, ki so pomotoma ali nalašč izpuščeni, naj se reklamirajo, nasprotni, ki so opisani, pa nimajo volilne pravice, naj se izreklamirajo.

Reklamacije so lahko ustne ali pisane. Treba je potrebnih dokazil. Reklamirajte naj se tudi, če so naši pristaši vpisani s pomanjkljivimi naslovi.

Kdo ima volilno pravico, je natančno povedano v zadnjih dveh številkah »Domoljuba«.

Ljudska stranka na Hrvatskem.

Na Hrvatskem se vrše nedeljo za nedeljo velika zborovanja Ljudske stranke. Razmah naše stranke med Hrvati je vedno silnejši. Minulo nedeljo se je v Tovarniku v Sremu vršila županijska konferenca Ljudske stranke, na kateri so bile zastopane domalega vse sremske vasi. Navzoči so bili predsednik stranke Barič, poslanec dr. Šimrak, strankin tajnik dr. Andrič in mnogi drugi odlični člani stranke. Konferenca je bila pravo slavje ljudske stranke. Po večurni temeljiti obravnavi stvari, ki tičejo volitev, je konferenca na soglasno zahtevo kmetskih delegatov določila za nositelja kandidaske liste v sremski županiji dr. Janka Šimraka, ki so ga kmetje dvignili na rame. Popoldne se je vršil velik ljudski shod, na katerem so se navzoči kmetje izjavili za pokrajinsko samoupravo.

Ljudska stranka proti militarizmu.

Militarizem je tisti lintvern, ki hoče v državi vse, od prvega do zadnjega — pa naj bo ljudi, konje ali vozove — obleči v vojaško suknjo. Ta lintvern je zelo požrešen in je v naši državi v zadnjem proračunu postavljena zanj največja številka — 28 krat večja kot za kmetijstvo. K militarizmu spadajo tudi vse vojaške nasilnosti, ki se semtertja izvršujejo po državah.

Precej takega militarizma se pojavlja tudi v naši državi. Nismo proti temu, da ima dovolj vojaštva, zakaj krog in krog imamo malo prida sosedu, toda tudi vojaška oblast mora poznati povsod pravo mero.

Poslanec Ljudske stranke dr. Šimrak je 1. t. m. posredoval pri vojnem ministru radi preganjanja staršev onih vojaških obvezancev, ki se niso odzvali svojim dolžnostim. Protestiral je proti temu, da se preganjajo roditelji, ako se njihovi sinovi nočejo odzvati vojaškim dolžnostim. Vojni minister Jovanović je odgovoril, da je tako postopanje nezakonito in da ne izvira od vojnih oblasti, ker niso za to kompetentne, pač pa od civilnih oblasti.

Uspeh Kmetске zveze.

»Ljubljanska vnovčevalnica za živino« si je ne vemo po kakšnih potih in protekcijah prilaščila izključno pravice v Prekmurju kupovati živino. Njeni mešetarji so hodili po Prekmurju in kupovali živino po smotno nizki ceni, če pa jo je kmet prodal drugam, je bil kaznovan.

Jugoslovanska kmetška zveza se je na to po svojih zastopnikih pritožila pri deželni vladi ter zahtevala, da naj imajo kmetje pravico prodajati živino kamorkoli in po katerikoli ceni hočejo. Deželna vlada je izjavila, da velja svobodna trgovina in se bo takoj vse potrebno odredilo, da se monopol Vnovčevalnice ukine. Sedaj se javlja, da je to izvršeno in kmetje smejo živino prosto prodajati.

RAZPOROKO IN BREZVERSKO ŠOLO BO VPELJAL PRIHODNJI DRŽAVNI ZBOR, AKO BODO DOBILI V NJEM MOČ SVOBODOMISELNI POSLANCI. KATOLIČAN, ALI SE ZAVEDAŠ SVOJE VESTNE DOLŽNOSTI?

Srbi in mi!

Napisal državni poslanec Brodar.

Dragi kmetje! Ko hodim po shodih in občujem z našimi ljudmi, naletim večkrat na neko zmoto, o kateri sem se vam danes namenil pisati. Ta zmota obstoji v tem, da ljudje nimajo pravilne sodbe o Srbih in da vidijo na tem narodu preveč samo slabe strani, ne pa tudi tega, kar je na Srbih do brega in tega, za kar smo dolžni Srbom hvaležnost. Podobni smo tistemu kmetu, ki vidi na svojem sosedu samo slabe strani, na dobre se pa ne ozira.

Pri nas delamo še to napako, da delamo za vse zastarele naredbe, ki pridejo iz Beograda, odgovorne samo Srbe, da si so v vladi zastopani vedno tudi ministri izven Srbije, ker tvorijo Srbi samo 47 odstotkov prebivalstva Jugoslavije.

Glavne stvari, čez katere smo se zadnje čase najbolj pritoževali, bi bile tele. Prišla je naredba (ki se je pozneje popravila, kakor bom opisal pozneje), da se morajo v svrhu popisa konj in voz vsi konji žigosati in vozovi iz celega okrožja pripeljati na en kraj. Dalje morajo kmetški fantje in gospodarji dostikrat ob času najhujšega dela na orožne vaje. Z našimi fanti se pri vojakihi slabo ravna, kakor se je nad tem že Domoljub pritoževal. Izvoz živine se ne dovoli, ker v Srbiji še manjka živine, zato pada cena naši živini, previsoka carina, železnice so se podražile, ker so imele velikanske izgube. Zadnje tedne nas najbolj straši predloženi proračun za l. 1920 do 21., ki nam grozi s prevelikimi bremenmi. — To so po mojem mnenju glavne stvari, ki povzročajo v zadnjem času med kmetškim ljudstvom nezadovoljnost proti državi.

Žalostna preteklost.

Toda, dragi kmetje, mi se ne smemo čuditi, če pride večkrat iz Beograda takaka nepravilna naredba. Kdor pozna srbski narod in njegovo preteklost, bi bil brezsrčen in krivičen, če bi jim očital, da v napredku še niso tako daleč kakor n. pr. mi, zapadni narodi.

Srbi so bili skozi več nego 400 let pod Turki. Kaj se to pravi, biti 400 let pod turško vlado, tega hvala Bogu, Slovenci ne vemo. Manjkalo pa ni mnogo, da bi tudi mi to izvedeli. Saj so prišli Turki v prejšnjih časih dostikrat v naše kraje ter ropali, morili in požigali, kamor so prišli. Srb je bil najhujši suženj na Turkovi zemlji skoro skozi pol tisočletja. Vsa zemlja je bila namreč Turkova last, Srb jo je skoro samo obdelaval in moral dajati svojemu gospodarju dostikrat polovico vsega pridelka. Turek pa za srbskega kmeta ni ničesar storil, Srb ni bil varen ne življenja, ne imetja, ne časti svoje žene in svojih hčera. Nad vsem je gospodaril Turek po svoji volji. Ljudje so živeli brez izobrazbe, brez šol, nikoč ni znal ne brati in ne pisati, ime-

li tudi niso pravega poljskega orodja. Skozi več nego 400 let Srbi niso prav nič napredovali, ampak so v izobrazbi pod Turki še nazadovali. Ko so se v začetku 19. stoletja Srbi otresli turškega jarma in izselavali, so bili po krivdi Turkov na nižji stopinji izobrazbe nego l. 1389, ko so prišli po nesrečni kosovski bitki pod turški jarem.

Ta vsega pomilovanja vreden narod, ki ga je Turek pretepaval, zapiral, moril, natikal na kole in obešal za malenkostne prestopke, se je rešil Turkov iz svoje lastne moči. Pred dobrimi sto leti je živel v turški Srbiji stari oče sedanjega kralja Petra. Bil je kmet, ni znal ne brati ne pisati, imel pa je trdno voljo: rajši umreti nego živeti slabše kakor živina. Začel je zbirati srbske kmete (kmet je bil vsak Srb, gospod je bil samo Turek) in je v hudih bojih pregnal Turke iz enega dela dežele. Večkrat so bili v teh bojih Srbi premagani in Turki se se grozno maščevali nad onimi, ki so se puntali, po prvem ustanku so vse ujete Srbe žive natakili na kole. Toda Srbi niso odnehali, da si jih je vsa Evropa tiščala Turkom v žrelo. Srbi so se osvobodili Turkov tako iz lastne moči, da zgodovina ne pozna naroda, ki bi bil zlomil svoje verige tako brez tuje pomoči kakor Srbi. Beograjsko trdnjavo so zapustili Turki šele pred 53. leti (l. 1867.).

Tako je bil del Srbov rešen; toda ljudje so zaostali za drugo Evropo za precejšnjo dobo. Tudi sedaj Srbija ni imela časa, da bi hitro ustanavljala šole in zboljšala državno upravo ter pospeševala kmetijstvo. K njej so prihajali neprestano klici iz Stare Srbije in Macedonije, ki sta bile še pod turško vlado, in Srbija se je vedno morala pripravljati na nove vojske, dokler ni osvobodila turškega jarma l. 1912/13. še ostalih Srbov.

Po krvi in jeziku smo Slovenci s Srbi en narod. Če bi bili Slovenci toliko časa pod Turki in stanovali tako blizu njih, bi bili danes na isti stopinji izobrazbe kakor Srbi, če ne še na nižji. Toda nam je bila sreča bolj mila, da se ni turška država nikdar razprostirala prav do Slovenije.

Ne bodimo obolili

Seveda smo zato mi v nekaterih stvarih na višji stopinji izobrazbe nego Srbi. Toda prej ali slej bodo tudi Srbi prišli na isto stopinjo izobrazbe z nami. Jaz ta narod opazujem od blizu in sem se prepričal, kako zdrav, dober in prijazen je ta narod. Dostikrat sem šel v beograjsko okolico in se čudil, s kako prijaznostjo so me kmetje sprejeli in pogostili.

In še nekaj sem videl; Srbi imajo nas Slovence tudi zelo radi in se žele od njih učiti. Mi moramo le gledati, da ne bomo nastopili proti Srbom kakor kak neumen meščan, ki se iz kmetove nepoučenosti norčuje, ampak tako, kakor so nas kmete opozarjali najboljši izobraženci duhovskega in svetnega stanu na stvari, ki nam še manjkajo. Spoštovati moramo drug drugega, pa bomo prijatelji.

Ko bi Srbov ne bilo...

Zlasti pa, dragi kmetje, ne smemo ene stvari pozabiti: kaj bi bilo, če bi Srbov ne bilo? Mi bi bili danes deloma pod Avstrijo, deloma pod Italijo. Ker bi bili pod Av-

strijo, bi bil naš denar danes skoro trikrat manj vreden, nego je danes. Vladovali bi nam socialisti, plačevati bi morali ogromno vojno odškodnino, živeti bi morali celo vrsto nemških uradnikov, ki jih je v Avstriji strašno preveč, rekvirirali bi nam žito in živino po maksimalnih cenah in mi bi bili v gospodarskem oziru danes veliko na slabšem, nego smo bili med vojno. Kar pa bi bili pod Italijo, bi se nam pač godilo tako, kakor se godi goriškim, tržaškim in istrskim Slovincem in Hrvatom, ki čakajo kakor duše v vicah, kdaj jih pride Jugoslavija rešiti.

Za to pa, dragi kmetje, mene srce boli, če vidim dostikrat, da naši ljudje vidijo na naši državi le preveč njenečasne napake, nimajo pa nobenega smisla za to, kar imamo od Srbov dobrega (lastno državo!) in za kar se imamo Srbom zahvaliti.

Če bomo s Srbi živeli v dobrem prijateljstvu, bo nam to prej ali slej zelo prav prišlo. Srb je viteški, on ne ostane nikomur nič dolžan, ne prijatelju, ne sovražniku.

Kako ravnajmo?

Srbski narod tudi sam ve, kako je v marsičem zaostal, saj je bil med vojno v Franciji, Nemčiji in Italiji in je videl, kako žive bolj izobraženi narodi. Če bomo mi Srbu lepo pomagali, da se dvigne in lepo uredi svojo deželo, da se bo v njej dobro vladalo, bo videl Srb v nas svojega najboljšega prijatelja.

Naše pritožbe.

Tako n. pr. smo se poslanci Slov. ljudske stranke mnogokrat prepirali, da so Srbi prav radi vpoštevali nasvete, ki smo jih jim dali, in so popravili neredbe, ki so bile že izšle, po naših nasvetih. Poslanec dr. Hohnjec se je pritoževal na vojno ministrstvo in poveljstvo dravske divizije radi načina, kako so pri nas hoteli izvesti popis in žigosanje konj in voz, ker bi bil ta način popisa zvezan z velikimi težavami, stroški in sitnostmi za kmeta. Vojaška oblast je to pritožbo takoj upoštevala ter opustila ta način popisa in žigosanja.

Poslanci Slovenske ljudske stranke smo se tudi pritoževali proti temu, da morajo naši možje in fantje na orožne vaje ob času najhujšega dela. Vojni minister nam je obljubil, da bo naši želji ustregel takoj, kakor hitro bodo urejene naše meje in nam zaradi Italijanov, Mažarov, Bolgarov in posebno še roparskih Albancev ne bo treba imeti toliko vojaštva pod orožjem.

Pred tednom dni je šla posebna deputacija poslancev Ljudske stranke k vojnemu ministru ter mu povedala pritožbe naših vojakov glede načina, kako se postopa z njimi. Vojni minister je obljubil, da bo poskrbel, da se izboljša položaj naših vojakov.

Izvoza živine nam poljedelski minister zaenkrat ni dovolil, pač pa je obljubil, da pride v kratkem v Slovenijo posebna komisija, ki bo nakupila za 6 milijonov kron plemenske živine.

Radi odškodnine za mobilizirane konje in voze za koroško fronto sem že obupal, da bi se kaj dobilo. Toda, kakor sem že zadnjič poročal »Domoljubu«, imamo že natančne podatke iz ministrstva in je upanje, da le bode nekaj.

Železnice so se res podražile, ker so imele doslej na leto najmanj za 500 milijonov izgube, to pa zaradi tega, ker je bilo po vojski 2000 lokomotiv nerabnih in jih je morala država dati popraviti, ali pa kupiti nove; popraviti je bilo treba tudi na tisoče vagonov in vse mostove v Srbiji, ker so jih Nemci in Avstrijci ob umiku iz Srbije razstrelili. Tudi so se izboljšale plače vsem železničarjem. — Država pa seveda ni antikrist, da bi lahko denar samo sipala, ne imela pa nobenih zvišanih dohodkov. Najslabše gospodarstvo je pa tisto, ki dela dolgove že za vsakdanje potrebe.

Kar se tiče proračuna, kažejo Srbi dobro voljo, da upoštevajo skoro vse olajšave, ki jih predlaga zastopnik Slovenske ljudske stranke v finančnem odboru, posl. Vesenjak. Posebej pa so pozdravili predlog, da se vsi davki za vse pokrajine naše države izenačijo. V Srbiji se res leta 1918. in deloma 1919. davki niso plačevali; toda bilo bi tudi nečloveško, če bi se zahteval še davek od človeka, ki je bil 7 let v vojski in ob povratku na dom našel povečini svojo hišo požgano ali pa vsaj izropano, orodje uničeno, polje opustošeno, ženo, otroke, starše in sestre pa v grobu. Sedaj se pa plačujejo davki tudi v Srbiji. V zmoti so tisti, ki trdijo kaj drugega. Posebno se sliši, da nimajo velikih direktnih davkov, posebno zemljiškega ne. Tudi to je napačno. Kdor mi ne verjame, naj študira srbski zakon o neposrednem davku v zadnji izdaji iz l. 1914. O vseh teh stvareh smo se poslanci Slovenske ljudske stranke dobro informirali ter ste, dragi kmetje, o resničnosti mojih besed lahko prepričani. Obširneje me o vseh teh stvareh lahko vprašate na shodih, ko mine parlamentarno zasedanje.

Mi moramo sedaj našo hišo (državo Jugoslavijo) zidati, ne pa podirati. Naša bodočnost ni temna, ampak tako lepa, da nas zanjo zavidajo Nemci in se nas radi nje boje Italijani.

Najmanj se je pa treba bati nam kmetom, da bi se v Jugoslaviji vladalo proti nam, ker smo v veliki večini, če se bomo tega le zavedali in se ne bomo cepili v razne stranke.

Dauk iz kmetskih nemirov na Hrvatskem.

Kakor je našim čitateljem dobro znano, je pred nekaj tedni došlo na Hrvatskem do precej hudih kmetskih nemirov. Vlada je odredila popis in žigosanje konj ter druge živine. Obenem se je vršila tudi rekvizicija živine za armado. Pri tem je oblast zelo grdo postopala s kmeti. Nekl majar je tolkel kmete s puškinim kopitom po glavi in jih zmerjal. Orožniki so tako divjali, da leži 50 kmetov težko ranjenih v belovarski bolnišnici.

Ti nemiri so imeli svoj konec v ječah in bolnicah ter so našli precej glasen odmev v narodnem predstavništvu. Na tozadevno vprašanje poslanca Bukšega je ministrski predsednik Vesnič tako zavito in v visokoletečih frazah, da menda nihče ni vedel, kaj je hotel povedati. Jasneje in odkriteje so govorili poslanci. Poslanec

Narodnega kluba Hrvat Haužek je povedal, da so kmetski nemiri le izraz splošnega nezadovoljstva, ki je med kmetskim ljudstvom in ki ima svoj izvor v tem, da hočejo liberalci, predvsem njihov general minister Pribičević ogoljufati hrvatsko ljudstvo za samoupravo, katero jim je slovesno zagotovil regent dne 1. decembra 1918. Pribičevićeva družba hoče po cel državi sama komandirati, če pa se ljudje upro brezmiselnim naredbam, jih pa batinajo. Največ da je škodoval državi Pribičević s svojim centralizmom.

Poslanec Šimrak od Ljudske stranke je tudi naglašal, da je poglavitni vzrok kmetske nezadovoljnosti liberalna upravna oblast, ki hoče s pomočjo bajonetov prisiliti kmete, da se odpovedo svoji samoupravi in se usužnijo liberalnemu centralizmu, ki hoče vse komandirati iz liberalnih ministrstev v Belgradu.

Grajal je, da se zapirajo očetje in matere, ako se vojaški novinci nočejo odzvati pozivu. Opisoval je težki položaj, v katerem se nahaja hrvatsko kmetsko ljudstvo, ki obubožava, propada ter mora svoje pridelke dajati izpod cene, a vse drugo mora kupovati po ogromnih cenah. Žigosanje živine je bilo samo povod. Krivave kmetske roke terjajo, da se iz te države iztrebi korupcija.

Liberalna poslanca Vilder in Grisona nista našla na oblasti nobene napake, pač pa sta se spravila nad kmeta in rekla, da ga je treba poučiti. (Kmeta je torej treba naučiti, naj lepo kloni svoj hrbet, kadar bo zavihtela nad njim svoj bič Pribičević-Zerjavova roka).

Srb Stojan Pročić je zahteval, da se kaznujejo tisti oblastniki, ki so s svojim postopanjem zakrivil nered na Hrvatskem.

Kaj moramo končno še povzeti iz teh hrvatskih nemirov?

1. Da krvavi upori ne vedejo do nobenega znatnega izboljšanja, pač pa do ječ in končno do razpada države, s katero bi razpadli tudi mi in bi bili mi in naše premoženje plen nemških, italijanskih in mažarskih divjakov.

2. Da je zadnji čas, da pridejo res pravi kmetski zastopniki do besede v osrednji vladi in končno enkrat odstranijo največjo nevarnost za našo državo, ki se ji pravi Pribičevićev centralizem. Za ta centralizem, ki je smrt ne samo Slovenije, temveč cele države, se zlasti vnema dr. Zerjavova liberalna stranka, ki stoji v najožjih zvezah s Samostojno kmetsko liberalno stranko. Kako se dr. Zerjav trudi za centralizem, navajamo na drugem mestu.

LIBERALNA STRANKA NA SLOVENSKEM JE RAZCEPLJENA NA TRI DELE: JUGOSLOV, DEMOKRATSKA STRANKA, SAMOSTOJNA KMETSKA IN NARODNOSOCIALNA.

DUŠEVNI VODITELJ VSEH TREH JE SVOBODOMISLEC IN PRIJATELJ KAPITALISTOV DR. ZERJAV. NAJVEČJI SOVRAŽNIK SAMOUPRAVE SLOVENIJE.

Užitnina (trošarina).

Država rabi denar, zato ga mora iskati pri državljanah potom davkov. Od države pa imajo državljani zahtevati, da so davki pravični t. j. da je vsak prebivalec obremenjen z ozirom na njegovo davčno moč in da se ne uniči gospodarstvo. Naši davki pa niso pravični. Tak nepravičen davek je državna užitnina (trošarina). Ta davek je bil z 20. septembrom raztegnjen na vso državo, dočim je popreje veljal le za Srbijo in Črno goro. Užitninski davek, ki

ga nekateri hudomušneži imenujejo tudi »liberalni« ali po finančnem ministru tudi »Stojanovičev davek« se plača v zlatu. Kdor nima zlatih dinarjev mora dati za vsakega 2 srebrna t. j. naših ubogih 8 »jugoslovanskih« kron. Naj sledi seznam blaga in pa višina užitnine. V prvem stolpcu naštevamo užitnini podvrženo blago, v drugem užitninski davek, ki je veljal pred 20. sept. za Srbijo in Črno goro, v tretjem koliko bi znašal v kronah, v četrtem sedanji davek (po 20. sept.) veljaven za vso državo, v petem vrednost v kronah in v šestem, koliko odpade na 1 kg.

Tekoča štev.	Predmet	Užitnina (trošarina)										Opomba
		za Srbijo in Črno goropred 20. sept. t. l.					sedanja za celo državo od 20. sept. naprej					
		Bla. par	K	v	Bla. par	K	v	za 1 kg ali liter				
								K	v			
1	Sladkor	100 kg	20	160	—	100	800	8	—	} Se plača z ozirom na množino sladkorja.		
2	Kava	"	56	448	—	100	800	8	—			
3	Kavni nadomestek (cikorija, žitna kava itd.)	"	15	120	—	30	240	2	40			
4	Čokolada in čokoladni nadomestek in kakao	"	20	160	—	—	—	—	—			
5	Surov kakao	"	22	50	180	—	—	—	—			
6	Riž	"	—	—	—	20	160	1	60	} Sedaj za vsako stopinjo alkohola po 2 dinarja (16 kron).		
7	Olje (jedilno, vsake vrste)	100 l	—	—	—	20	160	1	60			
8	Pivo	"	20	160	—	—	—	—	—			
9	Fina vina	"	200	1600	—	300	2400	24	—			
10	Konjak	"	50	400	—	400	3200	32	—			
11	Rum	"	100	800	—	300	2400	24	—	} Tako n. pr. bo znašala trošarina na 50 svečno žarnico 83 kron 20 vin., to se pravi: žarnica bo od sedaj naprej toliko dražja, če jo kupiš.		
12	Sveče (razen lojevih in votlenih)	100 kg	9	72	—	20	160	1	60			
13	Na električne svetilke, in sicer:	—	—	—	—	—	—	—	—			
	a) na žarnice do 32 sveč	—	—	—	—	5	40	40	—			
	b) nad 32 sveč od vsake sveče	—	—	—	—	0	30	2	40			
	c) na vsako obločno mesečno	—	—	—	—	10	80	—	—	} Za vsako hektolitrsko stopinjo alkohola 10 dinarjev (80 kron). Za špirit, ki ima 90% alkohola, znaša užitnina za 100 l 800 dinarjev ali 6400 kron.		
14	Kalijev karbid	100 kg	—	—	—	30	240	2	40			
15	Vžigalniki, in sicer:	—	—	—	—	—	—	—	—			
	a) žepni	—	—	—	—	1	8	8	—			
	1. težki do 25 gramov	1 kos	—	—	—	2	16	16	—			
	2. težki nad 25 gramov	"	—	—	—	6	48	48	—	} Za vsako hektolitrsko stopinjo alkohola 5 dinarjev (40 kron). So pa gotove izjeme, kedaj ni treba plačati. O tem prih. Od vsakega % se plača 2 dinarja (16 kron). Ker pa ima ta kislina 86%, je treba plačati za 100 l 172 din. ali 1.376 kron.		
16	Alkohol (špirit)	—	—	—	—	—	—	—	—			
17	Zlato v vseh krajih (razen Srbije)	—	—	—	—	—	—	—	—			
18	Jodidna kislina	100 l	50	400	—	—	—	—	—			
19	Mineral. in podob. vode:	—	—	—	—	—	—	—	—			
	a) mineralna vode	1 l	—	—	—	0	20	1	60	} 1 sifon bo za 80 vin. dražji.		
	b) sodavica, pokalica itd.	"	—	—	—	0	10	0	80			
20	Kvas (Pressgerm)	1 kg	—	—	—	1	8	8	—			

Kdor prebere natančno to tabelo in pri tem malo misli, pride spoznanja, da nas je liberalni minister udaril pošteno. Naložil je davek, ki ga bo moralo plačevati ljudstvo, v prvi vrsti in najbolj občutno pa tmet in delavec. Zato ni nič čudnega, če se je dvignil proti temu davku »Jugoslovanski klub« kot en mož in da se njegov

poslanec prof. Vesenjaki, ki član finančnega odbora, z vso močjo bori proti temu skrajno krivičnemu zakonu. Sicer pa hvala Bogu, da ni več daleč dan obračuna. Takrat obračunamo z liberalno stranko in njenim priveskom Žerjavovo »Kmetisko« stranko.

Državni proračun in Slovenija.

Za Slovenijo so v proračunskem letu 1920/21 proračunani sledeči izdatki:

Državni dolgovi, pokojnine, podpore beguncem, drag. doklada 219.000.216 K (219 milijonov);

pravosodje 14.466.707 K (14 milijonov 466 tisoč);

šolstvo 76.102.264 (76 mil. 102 tisoč);

bogočastje 3.673.062 (3 mil. 673 tisoč);

notranje zadeve 18.765.987 (18 mil. 765 tisoč);

zdravstvo 31.088.334 (31 mil. 88 tisoč);

finance 238.169.312 (238 mil. 169 tisoč);

zgradbe 32.590.853 (32 mil. 590 tisoč);

železnice 82.096.855 (82 mil. 96 tisoč);

pošta 22.503.062 (22 mil. 503 tisoč);

kmetijstvo 19.912.148 (19 milijonov 912 tisoč);

gozdovi in rude 117.193.412 (117 milijonov 193 tisoč);

trgovina in obrt 2.881.890 (2 milijona 881 tisoč);

socialna skrb 33.846.679 (33 milijonov 846 tisoč).

Skupaj 912.290.881 K (912 milijonov 290 tisoč kron).

V to skupno vsoto pa še niso všteti izdatki za vojsko, zunanje zadeve in agrarno reformo.

Dohodki za to leto so pa proračunani na 1.325.637.565 K (1.325 milijonov 637 tisoč kron).

SOMIŠLJENIKI, GLEJTE, ČE SO VSI NAŠI PRISTAŠI VPISANI V VOLIVNE IMENIKE.

Razgled po svetu.

AVSTRIJA.

Nesorazmerje med številom moškega in ženskega prebivalstva na Dunaju. Glasom uradnih podatkov je sedaj na Dunaju 338.997 za ženitev sposobnih mož, t. j. nad 14 let starih samskih, ločenih in vdovcev, žensk z istimi pogoji pa 478.855. Žensk je torej okroglo 140.000 več nego moških, to se pravi, da bi moralo ostati od vsakih 100 žensk 14 neporočenih, tudi če bi se vsi moški poročili.

ČEŠKOSLOVAŠKA.

Na Češkem vre, Socialisti so se zdri med sabo in velik del se je proglasil za komuniste (boljševike). Zahtevali so zase tudi socialistični list »Pravo lido«; ker ga jim socialisti niso hoteli dati, so komunisti s silo zasedli tiskarno in uredništvo. Radi tega so razmere splošno zelo napete in bati se je, da izbruhne meščanska vojaka, ki bi raznesla Češkoslovaško. Zakaj, tudi Nemci vedno bolj dvigajo svoj greben. Ker so češke oblasti že zaprle 300 nemških šol, so Nemci napovedali štrajk šolskih otrok. Na Slovaškem, kjer Čehi zatirajo slovaško vernost, so Mažari dobili zelo vnete pripadnike, da agitirajo proti državi.

Tako si svobodomiselní Čehi s svojim nasiljem in izpodkopavanjem vere, sami kopljejo grob.

POLJSKA IN RUSKA.

Vojska med Poljaki in ruskimi boljševiki se, kakor se zdi, vendarle bliža koncu. Kakor znano, so bili Poljaki v začetku hudo tepeni, sedaj se je pa kolo obrnilo in boljševiki tečejo, kjerkoli se Poljaki prikažejo. Mirovna pogajanja se že vrše in bodo menda kmalu ugodno zaključena.

ALI SI PRAVILNO, S POLNIM NASLOVOM VPISAN V VOLIVNI IMENIK?

Tedenske novice.

Politične.

p »Domovina« in papež. Svobodomiselnih »Domovini« ni nobena stvar bolj na potu kot katoliška vera. Zato skoro v vsaki drugi številki hujška verne Slovence, da se upro papežu ter s tem odpadejo od katoliške vere, kot je storil to del brezvernih Čehov. »Domovina« št. 109 piše: »Neki belgrajski list pravi, da bi naša vlada najbolje storila, ako bi pretrgala vsako zvezo z rimskim papežem, mi pa mislimo, da to še ni dovolj, temveč bi morali obrniti temu zahrbtnemu podlemu Rimu vsi jugoslovanski katoličani.« Tako »Domovina«. Veron Slovenec je v svoji vesti dolžan, da povsod in vedno nastopa proti tako grdemu listu.

p Ljubezen se povsod razodeva. Znan nadučitelj Franc Grudnik iz Češnjice pri Trebelnem, ki je moral svoj čas preklicati razne laži o kaplanu Zupančiču, se nekaj pere v svobodomiselnih »Domovini«, kjer obenem hvali Samostojno kmetstvo in pravi, da ji je prijazen. Mi celo to vemo, da je bil njen duševni voditelj v Trebelnem.

Domače novice.

d Slovenski fantje v Hercegovini. Obračamo se z prošnjo na uredništvo Domoljuba, ako ima kotiček praznega prostora, da sprejme ta dopis. V pojasnilo onim, ki nas krivo obsojajo. Vseskozi dobimo dopisne dopise iz domovine, ki nam pa prinašajo samo žalost in očitane, namreč da smo postali brezverni kristjani itd. Torej tako krivo nas obsojajo brezmiselnih ljudi v naši domovini. Mi pa z mirnim srcem rečemo, da smo ostali verni kristjani in tudi spolnujemo svoje verske dolžnosti, v kolikor nam dopuščajo naše razmere. Kdaj so se pri vojaki skupno molili pred vsako jedjo in po jedi, kot molimo sedaj? Ali smo zato zaslužili zasramovanje in zaničevanje, ker smo se odzvali prveinu poklicu in odšli k vojakom? Kaj nismo še dovolj prestali ali naj trpimo vedno? Želja zadnjega slovenskega vojaka službujočega pri 32. pešpuku je, da bi se domači kaj bolj pobrigali za nas. Kajti v srce se nam smilijo naši dragi bratje Slovenci, ki bolni leže po barakah brez vsake pomoči, zapuščeni od cellega sveta. Zato vas prosimo, dragi v domovini, spomnite se jih. — Slede imena.

d Kr. policijsko ravnanje v Ljubljani nam je poslalo sledeče navodilo: »Glasom razpisa poverjenstva za notranje zadeve z dne 22. septembra 1920, št. 9213/pr. se v zadnjem času zopet ponavlja-

jo neopravičeni napadi na orožništvo v časopisih, ki jemljejo orožništvu ugled in povzročajo ogorčenje pri prizadetih orožnikih. Ker bi se z zaplombo takih člankov le škodovalo listu ne da bi se razmere izboljšale, se ugledno uredništvo prosi, da namesto objave v listih predloži njemu vpslane pritožbe proti orožnikom neposredno komandi V. orožniške brigade v Ljubljani, katera bo zadevo nepristransko preiskala in nedostatke odpravila.«

Jej, jej, kako se gospodje boje za ugled orožništva. Mi smo pa mnenja, da bodo orožniki sami najboljše varovali svoj ugled, če bodo povsod in vedno nepristransko vršili svojo dolžnost.

Če pa svobodomiselnih časopisi dan zadnevom jemljejo ugled duhovnikom, ki oznanjajo verski nauk, kateri za tisoč procentov bolj ščiti državo kot orožniki, se pa nobeno policijsko ravnanje ne razburja. Sicer pa mi gospodu ravnatelju obljublamo, da bomo došle dopise v prepisu seveda in brez podpisa (da bo tajnost dopisnika zajamčena) radi poslali na komando. Če pa ne bi pomagalo, bi pa seveda stvar priobčili.

d Nemško divjaštvo. V nedeljo, dne 26. sept., so celovski nemčurji, ki so prišli v celovško okolico popivat, nazaj grede brez vsakega povoda napadli slovenskega orožnika; ga pobili na tla in ga pustili. Domačini so ga na to prepeljali v celovško bolnico, kjer je umrl. Tudi druge naše izletnike so Nemci brez vzroka napadali.

d Dr. Anton Mahnič, škof krški, je težko bolan. Nahaja se v zdravniški oskrbi v nadškofijski palači v Zagrebu.

d Popis vojnih invalidov, vdov in sirot. Da ne bo nepotrebnih vprašanj, katere osebe naj vpišejo občinski uradi pri popisu glasom navedbe opr. št. III 8987-20 (I) z dne 6. septembra t. l. v kategorijo »Urejeni« in katere med »neurejene«, pojasnjuje poverjenstvo za socialno skrb deželne vlade za Slovenijo, da spadajo glasom 8. točke navodila k tabeli I v skupino A (urejeni) oni invalidi, vdove in sirote, ki jim je že odmerjena od vojaške oblasti naše države inv. pokojnina oziroma preskrbnina. V skupino B (neurejeni) je treba popisati osebe, za katere bo treba šele urediti vprašanje pokojnine oziroma preskrbnine.

d Slovenski fantje od 14. p. p. III. bat. I. čete: kaplar Francelj Potočnik iz Luše, redovi: Nace Košir, Češnjica, Rudolf Markelj, Podlonk, Tone Bernik, Lavtarčni vrh, Janez Rupar, Sopotnica, Joško Sušnik, Sopotnica — pošiljajo pristrane pozdrave vsem našim domačim zavednim dekletom in fantom iz gorate Hercegovine. V splošnem se nam ne godi ravno najslabše. Sicer so se nam hoteli tukaj ob črnogorsko-albanski meji Arnavti, nahujskani od Italijanov, buniti, a pesti slovenskih junakov so jim ohladile prevročo kri. Lansko leto smo branili našo severno mejo pred pohlepimi Nemci, a danes stojimo zopet na straži na naši jugovzhodni meji; tako da je baš sedaj na mestu znana prislovica: »Slovenska kri nikol ne falji«

d Poštne znamke s kronsko vrednostjo še veljajo. Odredba, da izgubijo svojo veljavo z dnem 30. sept., je preklicana.

d Griža je splošno precej ponehala. — Skrajšanje vojaške službe. Komanda dravske divizijske oblasti javlja: Na stavljeni predlog in prošnjo tukajšnje komande, da se onim obveznikom letnika

1899 iz ozemlja dravske divizijske oblasti, ki so bili z ozirom na vladajoče razmere predčasno vpoklicani v aktivno vojaško službovanje na dan 8. januarja 1919 in so bili s 7. julijem odpuščeni od vojakov, ta z izpolnjenjem 21. leta njihove starosti odslužena vojaška doba izjemoma šteje na kadarski rok, je minister vojne in mornarice s Pov. F. D. Br. 9340 od 1. sept. 1920 izvolil izdati sledečo naredbo: Radi izjemnih razmer, katere so vladale na ozemlju dravske divizijske oblasti, vsled česar je poveljnik dravske divizije bil prisiljen vporabiti tudi mladenice, rojene leta 1899., na kor. fronti kot aktivne borce, potrjujem gorenji predlog, da se tudi mladenicem, rojenim l. 1899 na ozemlju dravske divizijske oblasti prizna na račun službovanja čas, ki so ga prebili v naši vojski prošlega leta s tem, da imajo doslužiti ostanek časa do odrejenega jim roka.

d Paketni promet z Nemško Avstrijo. Glede paketov, namenjenih iz Jugoslavije v Nemško Avstrijo je pomniti to-le: Preden pride paket na pošto, morajo stranke nesti pošiljke na carinski urad. Ko carinski urad izvrši svoje delo, izroči stranki zacarinjeno pošiljko z duplikatom izvozne napovedi, da jo odda na bližnji (v Ljubljani na kolodvorskem poštnem uradu) pošti v odpravo v inozemstvo. Zacarinjeno pošiljko carinarnica uradno zapre, na duplikat izvozne napovedi pa zapiše pripombo: Slobodno za izvoz. Poštni uradi sprejemajo v odpravo v Nemško Avstrijo le one pošiljke, katere imajo označbo Slobodno za izvoz.

d Na Francoskem ni dela za naše ljudi. Naši konzuli na Francoskem javljajo, da se delo na Francoskem težko dobi in tako ostanejo naši ljudje, ki prihajajo tje, kaj dela iskati, brez zaslužka ter zaidejo v veliko bedo. Zato ne na Francosko!

d Velika tatvina v gostilni pri Novem svetu v Ljubljani. Hlevarju pri Novem svetu Karlu Prijatelju je bilo iz njegove spalnice ukradeno 7 bankovcev po 1000 dinarjev, 18 bankovcev po 100 dinarjev in večja gotovina v manjših bankovcih, tako da je bil Prijatelj oškodovan za 32.000 K.

d Blejske ponarejalce bankovcev so prijeli. V selu Vugrovcu pri Zagrebu so odkrili, kakor smo že poročali, tiskarno za ponarejanje bankovcev. Osebe, ki so jih aretirali, so iste, ki so na Bledu ponarejale bankovce. Doslej so aretirani: voditelj tiskarne Vid Galovič, ki je živel na Bledu pod imenom Gjeorgjevič, Vinko Galovič, Simon Murdaj in Dragica Petrovič. Kolovodja je bil neki Lettis iz Pulja. Ta je zbežal na Mažarsko. V zadevo je zapleten tudi trgovec Ivan Perkovič iz Siska.

d V stalno in dobro zasebno oskrbo se vzame deklica - sirota brez staršev ali vsaj brez matere. Stara naj bi bila eno ali dve leti, popolnoma zdrava in pomoči res potrebna. Posreduje s. Marija Tomc, Ljubljana, Bohoričeva ulica, sirotišnica, kamor naj se pošljejo prijave z obširnimi pojasnili o zahtevanih pogojih.

d Kdo vé kaj o Janezu Gerkman iz Spod. Brnika št. 36 (po domače Mežnarjev), pošta Cerklje, Gorenjsko, zgubil se je pri 11. italijanski ofenzivi pri Pijavi okoli 20. junija 1918. Služil je pri K. k. Geb. Sch. Reg. 2. il. Komp. Feldpost 646. Kdor bi kaj vedel o njem, naj blagovoli sporočiti na naslov spodaj. Tudi vsa-

ka najmanjša vest o njem se hvaložno sprejme. Stroški se povrnejo. — Franc Gerkman, Špod, Bralk št. 36, pošta Cerklje, Gorenjsko.

Gospodarska obvestila.

g Kdaj je žganjekuha užitna (trošarine) prosta? Finančni minister Stojanović je uvedel na ozemlju bivše monarhije užitnino, kateri je podvrženo tudi žganje, in sicer se mora plačati za vsako hektolitersko stopinjo 5 dinarjev v zlatu ali 40 kron v papirju. Vendar pa ni vse žganje podvrženo užitnini, ampak je gotova količina in pod gotovimi pogoji iste prosta. Kmet si lahko skuha žganje za sebe in svojo družino, katere člani morajo biti stari nad 12 let, za hlapce in dekle, ali če ima koga na hrani. Prodajati tega žganja ne sme.

Kadar kuha žganje:

a) iz koščenega sadja (razen drena), vina, vinske gošče, mošta, grozdja in vode, pomešane z medom;

b) iz drena, šipk, jabolk, hrušk in drugega pečkastega sadja, jagod, malin, korenja, nestlačenih grozdnih odpadkov;

c) iz stlačenega pečkastega sadja — ako znaša število družinskih članov ali zadruga z uslužbenci:

1. do 5 oseb, more kuhati iz predmetov, navedenih pod a) en dan, pod b) dva dni, pod c) tri dni;

2. nad 5 do 10 oseb more kuhati iz predmetov pod a) dva dni, pod b) štiri dni, pod c) šest dni;

3. nad 10 oseb pod a) tri dni, pod b) šest dni, pod c) devet dni.

g Vrednost denarja. Ameriški dolar 118 K, avstrijska krona 39 do 40 vin., čehoslovaška krona 1 K 65 vin. do 1 K 68 vin., nemška marka 1 K 98 vin., rumunski lej 2 K 15 vin. do 2 K 25 vin., italijanska lira 5 K 5 vin. do 5 K 10 vin.

g Tržne cene v Skoplju (Macedonija) za 1 kilogram: pšenica 2 dinarja, rž 1.20 din., koruza 1.60 din., ječmen 1.20 din., oves 1 din., pšenična moka 2.60 din., koruzna moka 1.80 din., navaden sir 10 din., svinjsko meso 12 din., goveje meso 12 din., mast 15 din., špeh 13 din., sol 2.50 din., kava 18 din., zdrobljen sladkor 17 din., sladkor v kockah 19 din., vino 1 liter 10 din., žganje 1 liter 20 din., les za kurjavo 1 m³ 85 dinarjev.

g Tedensko poročilo o trgovini z žitom. Pretekli teden je rasla cena pšenice kakor tudi moki. Popolnoma je razumljivo, da bo cena pšenice še rasla, ker se pri nas opazuje konkurenca v izvozu. (Liberalne banke izvažajo; žanjejo banke in prekupci, samo kmetje nimajo od tega ničesar.) V začetku preteklega leta si mogel dobiti pšenice, postavljene v Belgrad, 100 kilogramov po 860 K kolikor si je hotel, samo kakovost ni bila posebna. Srbski trgovci gledajo, da se kolikor mogoče hitro rešijo pšenice, ker je ta slabša od one v Bački. Koncem tedna je že narasla cena na 920—930 K 100 kg. — Cena ovsja je že 240—260 K 100 kg.

g Cene žita in moke v Banatu. Cene moke in pšenice so zrastle. Pšenico prodajajo po 9 K do 9 K 30 vin. za 1 kg, moko št. 0 pa po 13 K 50 vin. Pričakuje se, da cene pšenice še zrastejo. Koruzo prodajajo 100 kg po 320—340 K, koruzo v storžih po

120 K 100 kg. 100 kg ovsja stane 240 K, ječmen 500—520 K.

g Cene na Hrvatskem. Najfineše olje 1 liter 88 K, v Ljubljani 90 K; metle 1 kos 8—10 K; mezga slive 16 K 1 kg; suhe slive 20 K 1 kg; soda 7 K 1 kg.

g Naš vinski trg po trgatvi. Z letošnjo letino smo doživeli marsikje razočaranje. Mislili smo, da bomo veliko in dobrega vina pridelali ali vsled vremenskih nezdov v avgustu: dežja in toče so se pojavile v znatni množini boleznih na grozdju in sicer oidum in peronospera, nato pa gniloba, vsled česar je uspeh trgatve slab. — Na Mažarskem letošnji pridelek v nobenem oziru ne bo dosegel lanskega, dočim je pridelek v Avstriji v vsakem oziru neznaten. V naši državi je bila trgatve vsled gori navedenih dejstev z ozirom na množino slabša, ali po kakovosti tem bolj, ker so kmetje marsikje trgali prezgodaj, boječ se slabega vremena. V več krajih bo vino slabo in nestalno, ker je bilo grozdje gnilo obrano. Pozneje obrano grozdje je pridobilo na sladkorju 4 do 5%, vsled česar bo prezgodaj obrano obrano grozdje imelo 7 do 8 stopinj alkohola, pozneje obrano pa 10 do 11 stopinj alkohola. Ta zadnja vina bodo zdrava in stalna, ker so pri lepem vremenu posušile gnile jagode. V splošnem se more reči, da bo vino na Hrvatskem in v Slavoniji povprečno slabše, dočim bo v Banatu, Bački in Sremu mnogo boljši, ker so pričeli pozneje s trgatvijo. Tamošnji beli mošt ima 16 do 20 odstotkov sladkorja (9—11 stopinj alkohola), črni pa 20—24 odstotkov sladkorja (11—13 stopinj alkohola). V Dalmaciji ni bila trgatve obilna, zato pa bo vino naravnost izvrstno. — V Sloveniji, kjer ni bilo raznih vremenskih nezdov, bo vino izvrstno. — Na izvoz naših vin ne moremo misliti, ker so cene vinu in prevozni stroški previsoki.

g Tržno poročilo o mariborskem živinskem sejmu 28. oktobra: Na ta sejm je bilo prignanih 51 volov, 4 biki, 95 krav, 4 teleta in 12 konjev. Cene: tolsti voli 15 do 17 K 1 kg, drugovrstni voli 13—14 K, plemenski voli 11—12 K, tolste krave 15—16 kron, srednjevrstne krave 13—14 K, krave za klobasarje 10 K, molzne krave 14—16 kron, breje krave 16—18 K, biki 11—12 K, mlada živina 10—12 K, teleta 14—15 K. Kupčija je bila zelo živahna. Klavno živino so pokupili mariborski mesarji. Prodala bi se bila vsa živina, da ni prekinila sejm-ske barantije deževna ploha, ki se je vlija krog poldne in onemogočila sejm.

g Slive v Bosni so letos obrodile srednje. Računajo, da bodo letos pridelali do 2000 vagonov suhih sliv. Mezge (marmelade) so nakuhalo okoli 140 vagonov; četrtino tega je že kupila dunajska banka »Bankverein«. Cene suhim slivam so poskočile od 9½ K za 1 kg na 14 K, a so sedaj padle na 11 K.

g Naš pridelek sliv. Naša država je z ozirom na pridelek sliv prva na svetu. Letos smo jih pridelali okoli 4 milijone ton. Združene države poldrug milijon, Francija pa okrog milijon ton. Od pridelanih sliv pri nas večinoma kuhajo žganje (dve petini), dve petini posuše in iz ene petine skuhamo mezgo (marmelado). Suhe slive in mezgo izvažajo v Nemčijo za jed in v kraje bivše Avstro-Ogrske za kuho

žganja, v manjših množinah tudi na Francosko, Nizozemsko, Dansko in v Skandinavijo, dočim porabimo žganje z malo izjemo doma. V mirnih časih je prodala Srbija suhih sliv, marmelade in žganja letno za 14 milijonov dinarjev, Bosna pa za okoli 8½ milijona kron.

g Črnogorski denar, perpere, bodo kmalu zamenjali. Sedaj jih štejejo in vsi spisi o množini denarja morajo biti do 20. novembra v Belgradu. Za sedaj še ne vemo, koliko bo vreden bivšega črnogorskega kralja-bankirja Miklavža denar. Toliko menda ne kot pa naša prvovrstna »jugoslovanska« krona.

g Popraviljanje naših vagonov v Budimpešti. Iz Subotice poročajo: Pokvarjene vagonne, ki so last naše državne železnice, vozijo v Budimpešto v popravilo. — Dnevno gre čez mejo po 50 vagonov.

g Srednje gospodarsko šolo so ustanovili na Hrvatskem v Križevcih. Naloga te šole je, vzgojiti za gospodarski napredek potrebne potovalne učitelje in učitelje na gospodarskih šolah. Pouk traja štiri leta. V prvi razred se sprejemajo učenci, ki so dokončali štiri razrede srednje šole ali pa meškovsko šolo.

g Tovarn vžigalic v Jugoslaviji imamo pet, ki morejo kriti vse potrebe. V mejah Srbije ni nobene take tovarne, dočim imamo na Slovenskem eno tako tovarno, in sicer v Rušah pri Mariboru. Najstarejša tovarna za vžigalice je v Osijeku v Slavoniji.

g Novo zdravilo proti goveji kugi je iznašel profesor vseučilišča v Bruslju dr. Bordet. To zdravilo poizkuša imenovani profesor že več let. S tem zdravilom se je posrečilo v južni Afriki rešiti 60 odstotkov bolne goveje živine.

g Ureditev kronskih dolgov v zasedenem ozemlju. Dekret rimske vlade določa, da se dolgovi v kronah pri bankah v zasedenem ozemlju zamenjajo v lire pod istimi pogoji, kakor so bile svoječasno zamenjane krone za lire. Krona je zamenjana tako, da so dali za 1 krono 60 centesimov ali po današnji vrednosti lire so dali za 1 krono 3 krone.

g Cene hmelja na Češkem rastejo. Vsled padca vrednosti češke krone v Švid so pričeli zelo kupovati hmelj, zato so pa tudi cene hmelju zrastle od 3300 čehoslovaških kron za 50 kg na 4000—4300 čehoslovaških kron. Cene še vedno rastejo.

g Cene konj na Dunaju. Konji za kočije 25—30 tisoč; lahki tovarni konji 12 do 30 tisoč; težki tovarni konji 30—70 tisoč kron za enega.

g Cene sladkorja na Angleškem so padle. Tudi v Ameriki so cene sladkorja padle. Ameriški mešetarji ponujajo na Angleškem sladkor za polovico ceneje kot pa pred pol letom.

g Italijansko-čehoslovaški promet z blagom. Med čehoslovaško in italijansko vlado se vrše pogajanja o vpeljavi direktnih blagovnih vlakov med Gornjo Italijo in Čehoslovaško.

g Klej za mlazarje. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je prejel nekaj mlazarskega kleja. Obrtniki naj priglase svoje potrebščine takoj, da se hode moglo ozirati na njih priglase.

**SOMIŠLJENIK, KI NE BI ŠEL VO-
LIT, JE IZDAJICA SAMOUPRAVE SLO-
VENIJE IN MU JE VSE ENO, ČE SO
NAŠI OTROCI VZGOJENI V VERSKEM
ALI BREZVERSKEM DUHU.**

**Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje:**

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obre-
stuje po 3% brez kakšnega odbitka.

Hranilne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Dopisi.

DOL PRI LJUBLJANI.

Potrebno je zaradi umevanja sedanjega položaja v javnost spraviti sleh, ki ni le krajevne pomena. Gre za šolo. V Dolu je že dolgo vrsto let dvorazrednica s polidnevnim poukom. In ta je dosedaj popolnoma zadostovala, ko je bil letni prirastek otrok 30 do 40 pred vojsko. Toliko bolj bi morala zadostovati za bližnjo prihodnost, ko izkazuje rojstna knjiga v l. 1914.—1920. le poprečno 10 do 15 otrok na leto. Tako bi sklepal zdrav razum. Ne pa tako naš nadučitelj Turk. Kar čen noč menda v senjah se mu je rodila misel, da bi bilo dobro (seveda zanj) šolo razširiti v III. razrednico. In ne, da bi se prej z ljudmi pogovoril in povesetoval s krajnim šolskim svetom, je kar stvar sprožil pri okrajnem šolskem svetu. Ta je nato kar diktiral 3. razred in krajni šolski svet je na podlagi številca otrok protestiral tudi iz razloga, da ni kar tako na kratko mogoče prirediti 3. šolske sobe. Zdelo se je, da je stvar pokopana, kot nespodobna. A glej spaka, pred par dnevi pride odlok višjega šolskega sveta, ki stvar kot sklenjeno, kar sporoča in nove šolske moč zato imenuje. Na kakšni podlagi in na čigave informacije se je tam sklepalo, je neznan. Opa stvar izgleda, kakor da bi bila višje šolske oblasti le izvršilni organ liberalnega učiteljskega brex oxira na želje in potrebe ljudstva, ki nosi vna bremena za šolo. Bodi pa naglas povedano, da tako ne bo šlo, četudi ima začasno šolske agende v rokah v državi zloglasni belgradski Pribičević in v Sloveniji »malic« a ponosni Gangl. — K sklepu bedi še omenjeno, kar pa ni zadnje, za vas Dolci, kakšne nepotrebne strške v teh dneh draginje vam hoče nakopati na glavo domišljavi Turk, ki se baha okrog, da bo Doljane že ugnal. O moči je znano, da se je tudi drugod naš z ljudmi tožaril in jim prizadajal sitnosti. Vse to spada menda tudi k vzgoji. — Če pa ima šolska oblast odveč naših moči na razpolago, bi bilo pač umestno, da jih nastavi tam, kjer so bolj potrebne. Po Macedoniji in Bosni je še veliko premalo šol, in krivica bi bila v Sloveniji razširjati šole obenem pa tam na jugu reveže pustiti v temi. Torej gosp. Turk in drugi goreči šolniki, hajd na jug!

RIBNICA NA DOLENJSKEM.

Iz določbe rektorjev iz dolgo ni bilo nobenega dopisa. Zato pa danes prinašamo nekaj novic. Dne 12. septembra so odšli v Bravci spominsko ploščo p. Stan. Skubra. Slovenskost se je izvršila prav lepo. Vsa Bravčana je bila prav skusno okrašena, za kar gre glav-

na zasluga vaškim fantom in dekletom. Udeležba je bila prav obilna. Pri govoru g. vseučiliškega profesorja dr. Mantuanija nam ni dopadlo pretiho govorjenje, ker skoro polovica ljudi ni slišala govornika. Plošča je res umetniško delo, a pri današnjih razmerah vseeno predraga. Stane 20.000 K.

Naše izobraževalno društvo bo zaspalo, če pojde tako dalje. Lansko leto je nastal razpor. Izobraževalno društvo naj bi se poživilo, je zadnji čas. Z Orlom je skoro ista. Da pa ribniški naši nasprotniki nimajo olike in kako Orle blatijo, je najboljši dokaz neka klop v cerkvi, kjer je nekdo zapisal: »Čuki so kože, barabe in lunpil« S takimi ljudmi naj bi mi še delali kake skupne prireditve kdaj? Ne in ne!

SMARTIN PRI KRANJU.

Prejmite, bralci »Domoljuba«, par novic tudi iz naše fare. Nekaj stvari je hotelo našega dobrega župnika spraviti proč. Nabirali so v ta namen celo podpise. Najbolj zanimivo pri tem pa je, da so se obrnili pri tej agitaciji celo do »samostojnih« in komunistov, kateri so jim radi pomagali, kakor povsod, kjer gre za odstranitev dobrih duhovnikov. Koliko uspeha so potem z združenimi močmi dosegli, ni zano. Najbrž jim ni šlo vse tako lepo od rok, kot so od začetka mislili, ker so celo šolobvezne otroke silili, da so jim oddajali svoje podpise. Mi se čudimo tej zadržanosti in povemo, da bo g. župnik še ostal pri nas in bo med nami še dolgo. — Poljski in gorzni tatovi delujejo pri nas zelo dobro kljub temu, da jo je že marsikdo pošteno skupil. V zadnjem času so se pa spravili ti nepridipravi tudi nad druge stvari. Neko noč sta zgubila n. pr. dva konja svoje repe. Toliko v vednost posetnikom, naj pazijo na vse — tudi na najmanjše stvari.

Člani K. Z.

ZIRI.

Vabilo na cerkveno-glasbeni koncert, ki se bo vršil dne 10. oktobra ob 7. uri zvečer v novi župni cerkvi v Zireh ob priliki kolovadnice orgelj župne cerkve. Točke na orgljah izvaja profesor Stanko Premrl, mešani zbor poje najlepše skladbe iz slovenske glasbene umetnosti. Poleg izbranega programa, ki bo z najboljšimi skladbami priznane najboljših naših in tujih mojstrov na cerkveno-glasbenem polju pokazal skrito krasoto veličastne cerkvene umetnosti, kakor se je razvila do danes, opozarjamo p. n. goste tudi na najnovejšo kitararske in stavbinske izdelke domačih umetnikov (veliki oltar, kipi, prižnica, obhajilna miza), ki si jih pri tej priliki lahko ogledajo v veliki žirovski novi cerkvi. Vstopnina: Sedeži v ospredju 20 kron, v središču 15 kron, stojšča 10 kron. Dohodki so namenjeni za stavbinski fond nove župne cerkve, vslad česar se preplačila hvalažno sprejemajo. Vstopnice razpohija na željo in naročilo župni urad v Zireh s pošto položnico škofijskega ordinarijata. V Zireh jih oddaja kmetijsko komsumno društvo ter g. Mar. Lenger, na Dobračevji g. M. Oblak, trgovka. Eno uro pred začetkom koncerta se bodo oddajale vstopnice pred cerkvenimi vrati.

IZ DRAGE.

Dne 26. pr. mes. se je vršil pri nas politični shod SLS, ki ga je ob številni udeležbi otvoril naš poštivostni poslanec poslanec g. župnik Škulj. Neobhodno potrebno pojasnilo sedanjega žalostnega stanja in njegov vzrok nam je podal v razumljivem govoru g. Malešič iz Ribnice. Za njim je nastopil g. poslanec; vsi smo mu hvaležni, ker odprl nam je oči, da vemo vsaj, komu se naj zaupamo v teh težkih razmerah. Ne bomo šli slepo za golimi obljubami, dejstva hočemo, razumek, kapitalistična J. D. S. in vi takozvani »demokracije«! Nihče nas ni poznal, ko smo med kruto vojno stradali raztrgani in bedni, naš dosedanji poslanec g. Škulj pa je šel z nami in za nas v časih, ko so stricli od vaspovod zgolj bajonetni nad nami. Takrat se ni znal nihče, sedaj nas pa hoče slepo kapeljati s medenimi obljubami. Za možni, ki se zares trudijo za nas, poidejno vedno. Kdor je proti njim, je zoper naši lastniško zaupanje »Domovina« naj si to zapomni! Zanj pri nas ni prestopar G. poslanec pa ključemo: Še k nam z Božjom se zavodi!

STARI KOT PRI DRAGI.

Gotovo naročniki »Domoljuba« še ne vedo, da tudi mi živimo in se gibljemo. V nedeljo, 26. pret. mes., popoldne po litanijah smo imeli pri nas dobro obiskani ljudski tabor pred cerkvico naše podružnice. Pozorno smo poslušali izvajanja govornika g. Malešiča in iz srca smo hvaležni našemu poslancu g. župniku Škulju, ki nas je obiskal, da se mu vsaj nekoliko zahvalimo za njegovo očetovsko ljubezen, ki nam jo je skazoval, ko smo trpeli in ginili med krvavo vojno. Razvel in ojunačil nas je njegov govor, da bomo neustrašeno zapodili vse mogoče »liberalčke« in »demokrate«, ki nam bi skušali iztrgati iz src vero v Krista in zaupanje v našo skaino S. L. S. Svarimo jih, naj ne prihajajo, ker poznali nas niso, ko so nam praznili hleve, skednje in žitnice, ko smo dneve daleč okrog prosilci; sedaj jih mi ne poznamo! Ne bomo se zaupali raznim Jurjem in »Jurčkom«, ker vsaj to hočemo še ohraniti, kar imamo. Shod so hoteli motiti podivjani brezumni fantalini s harmoniko, a osmešili so se sami, ker se nihče ni zmenil zanje; važnejša je naša usoda in vprašanje bodočnosti. Gosp. poslanec, Vam se zaupamo, ki nam dajete dobro, ne samo obljubljate. Skrajno podlo je očitjanje, da ste verižnik in bogvedil kaj še vse. Umazana gospodinja si zapomni, da je bil naš g. poslanec leta 1917. ovađen orožnikom, ker nam je brezplačno, kar je on naprosil, razdelil nekaj koruze, da smo vsaj svoje malčke preživeli, in bili radi tega preganjan. O sirota »Domovina« in njeni ljubljenci, vi vsi to veste, ali le iz zgolj sovraštva do duhovščine in naših mož tavate v močvirju. — In dalje, novo ustanovljeno izobraževalno društvo, Kmetaka zveza in nabavna zadruga naj tudi pričajo, da ne spimo. Našemu poštivostnemu delavcu g. šolskemu vodji Blenk-u smo hvaležni, ker vse proste ure žrtvuje le nam in naši blaginji. Dokler bomo imeli take moče, zmanj divja nasprotno časopisje, zmanj braha gnev in srd in kuži okrog; le pod vodstvom takih mož bo zmaga. Naši voditelji so nas poznali v bedi, nimajmo zanj sedaj, ko so volitve pred durmi. Še si želimo takih shodov, g. poslanec Škulj, na svidenje!

IZ BLAGOVICE.

V št. 37. »Domoljuba« je bilo napačno poročano, da so blagoviški fantje pretepli organista iz Blagovice. Reš je pa le to, da sta dva blagoviška očeta oklofutala organista iz Kranje, za kar bo eden pet dni, drugi pa tri dni jedel ričet; seveda sta oba Sokola. Blagoviški organist je pa tisti čas naše blagoviške fante pripravil za igro »Naša moč«, ki so jo prihodnje nedeljo priredili in so igrali kot po navadi izvrstno. — Dne 30. oktobra je zadela huda nesreča vdovo Rozalijo Florjančič, po domače Štrukljevko iz Podsmrečja 13. Sosed je kahal izganje tik njenega mlina, ki se je užgal in pogorel; bil je najboljši mlin v občini. Reva je vsa pomilovanja in podpore vredna, ker je žena nad vse pridna in poštena. Vojaka ji je vzela moža in starše, španska bolezen najstarejšega sina in tako je vdova sama ostala s štirimi malimi otroki, in sedaj je še mlin, ki jih je preživljal, pogorel. Storili bomo, kar bo mogoče, da ji pomoremo, ker je hla res krščanska in potrebna.

Nove ženske igre.

Ravnokar je izšla v založbi Krekove prosvete nova Silvija Sardenkova zbirka iger za naše ženske odre. Naslov ji je: Nedeljske ure na društvenih odrih. Zbirka obsega štiri igre. Ime pesnikovo nam je porok, da so vse igre v vsakem oziru prvovrstne. Priporočamo jih posebno Marijnim družbam in ženskim odsekom v naših društvihi. Naročajo se samo pri Krekovi prosveti v Ljubljani, Poljanska cesta št. 4, in stane vsak izvod 15 K. Sedem izvodov skupaj 95 K. Poština se vračuna posebej.

Listek

Tunakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

Cula je zunaj votli glas gvardijana, ki je nad patrom Albertom in njegovim spremljevalcem molil blagoslov in molitve za srečno pot. Slišala je hrup in zmešano govorjenje, nato se nekaj besedi, ki jih je v latinskem jeziku izpregovoril Albert, ki jih pa ni razumela. Srce ji je bilo žalostno, obenem pa tudi veselo. Pelje se proč, in dobro ve, da gre to pot za vselej. Toda v tej uri ločitve ji je dal tako čudovito božjo tolažbo, da jo bo imela za vse življenje. V hiši je vse postalo tiho in mirno. Zunaj, že daleč se čuje peketanje konjskih kopit. Tako, sedaj lahko gre. »Jezus, moj klobuček mi je zdranil doli. In tako sem stala pred gospodom Albertom!« Popravila si je klobuček in je zavzela trakove. Še enkrat se je ozrla po sobi, za vselej bi si rada vtisnila v srce ta prostor, ki je zanj svet kraj, saj se ji je tukaj razodelo srce Jezusovo, tukaj je iz neba slišala glas svetega Zenina: Je-li kaka ljubzen kakor je ljubzen moj. — Natančno si je ogledala mizo, stolček in staro omaro, nato pa na podobi moža, ki mu je iz strani rastle drevo. Med pisanimi orodjem je ležal srebreni svinčnik. In kakor srečni zaljublenci po gozdih, kjer so ljubljenci prebili sladke ure, srca in stihle vrezavajo v skorjo starih dreves, tako je tudi mati Stefani prišlo na misel, v tej sobi, kjer je prejela toliko tolažbe, zapirati mal rek: podoba korenine Jesetove (to je pomenjal speči mož) je imela spodaj širok rob, in na ta rob je Stefani kisto jemla in nežno naslikala srcece in je spodaj napisala: »Moj ljubi je moj, in jaz sem njegova.« Nato si je ogrnila ruto, napela si trakove svetlega klobučka in je zapustila govorilnico. Tih in počasi je stopala po hladnem, preprečen hodniku. Pred podobo žalostne Matere božje je za trenotek pokleknila, nato je stopila k vratom, ki so vodile v cerkev, da je pozdravila Najsvetejšo. Tu jo je še enkrat gledal stari brat, ki jo je vprašal, če ima še kaj opraviti v samostanu.

Zmajala je z glavou: »Ne, vse sem opravila... pa še prav dobro!« Smehljaj ji je priplaval na obrazek in ji je napravil ljubko jamico na podbradku.

»Sedaj pa moram domov. Mati čakajo.« — »Doš li kam na voz prisedla, zakaj peš je daleč?« je vprašal stari mož.

»Da, prisedla bom. Lucov se ob pol štirih odpelje. Moram hitro iti, da ga ne zamudim.«

Brat je odprl porto in Stefana je lahko in ljubko stopala po stopnicah doli ter je izinila med drevesi proti mestu; stari brat je dolgo gledal za njo in je mislil: Marsikako Marijo z Jezuskom je že gori v samostanu naslikal pater Kozma, toda nobena izmed njih nima tako ljubkega obrazka, kakor ga ima deklica, ki sedaj pod drevesi stopa proti mestu.

Komaj je minula ura, odkar je pater Albert govoril s Stefano v govorilnici in se je od nje poslovil, ko je brat Sergij začel votel tresk ob zunanjih cerkvenih vratih, ki so bila takrat zaprta, ker so notri v cerkvi patri ravno v koro molili, nato je zapel zvonec na porti, da je njeov glas zvenel po vsem kapucinskem samostanu in je gvardijan pater Ludovik mislil, da kakega patra kličejo k umirajočemu. Hitro je skočil stari brat Sergij k porti in se je močno prestrašil, ko je pred seboj zagledal visokoraslega, imenitnega, oboroženega moža, ki je držal konja na uzdi, ki je bil videti silno divji in pobit in je, kakor hitro je zagledal brata, vprašal, se li tu opravljajo molitve za odpustke, cerkev da je zaprta. Brat je odgovoril, da je bila doslej cerkev odprta in je bil čas moliti za odpustke, toda če hoče plemeniti gospod sedaj moliti za odpustke, naj gre skozi porto, nato pa skoz zakristijo v cerkev, sicer pa je mogoče odpustek dobiti skozi celo osmino. Tujec se je hrupavo namejal, ne,

ne bo molil za odpustke, ne veruje v papeško praznovetje, pač pa hoče vedeti, ni li tu molila za odpustke neka deklica iz Štajra, Stefana Svertner, in kje se sedaj nahaja.

Brat je takoj mislil da bi to utegnila biti ona deklica, ki je popreje govorila z gospodom Albertom, in je rekel: »Da, gospod, res je bila pri nas neka deklica iz Štajra, če je molila za odpustke ali ne, tega ne vem, pač pa sem ji moral poklicati patra Alberta.«

Tedaj je mož po konci planil, kakor bi ga bil menih zboldel z nevidnim bodalom, oči so se mu vrtele, grozno se mu je skremžil obraz, zakričal je: »Kaj Albert! Kateri Albert?«

»Gospod Albert iz Lambaha,« se je tresel brat. »Sveti, sveti oče Francisek pomagaj, luteran mi vendar ne bo vzel življenja.«

»Kaj?« — Tujceve oči so bile liki dve goreči bodali, krčevito je stisnil pesti. »Je-li Albert na dveh krajih pričujoč? — Saj je bil vendar jetnik v Pasavi?«

»Nič več, gospod, oprostili so ga...« brat se je v strahu umaknil nazaj in je poskušal zapreti vrata, toda Henrik Hendel — bil je on, ki je dve uri v diru jahal — je dejal nogo med vrata in se je hrupavo zadril: »Ne boš zaprl, noter me pustiš! Skriš te jo, peiskal jo bom!«

Brat je zagotavljal:

»Ne, gospod, nikogar nismo skrili. Pred eno uro je deklica odšla in gospod Albert je tudi odpotoval. Mi nismo nič krivi, niti ne vemo, kdo da je.« — Staremu možu, ki je čistejšega srca in je že od svojega štirinajstega leta sem v meniški kuti, ne pride na misel, zakaj ta visoki gospod s takim srdom išče deklico, misli, da mora biti služkinja in da je brez dovoljenja šla iz hiše, ali pa se je na kak drug način pregrešila zoper svojega gospodarja.

Henrik se ni zmenil za besede starega brata, porinil ga je v stran in je z velikanskimi koraki drvil mimo njega proti klavzuri. Brat je tekel za njim in ga je za božjo voljo rotil, naj ne hodi dalje, ker je tu hiša božja, naj vendar nič žalega ne stori ubogim, beraškim menihom. Deklica, ki je niti ni poznal, je pač odšla, gotovo je odšla, naj gospod vendar verjame, za Boga svetega. Odprl je vrata govorilnice in je pokazal, da je prazna. Toda besneči luteran je bil kakor brez uma in je zahteval: »Tu noter me pelji! Rečem ti, tu notri je,« in je z ročajem svojega meča treščil v železna vrata klavzure. Da bi zabranil nasilje, je brat odprl vnovič zagotavljač: »Ni je tu, gospod naj sam pogleda. Saj tu noter pod naestrožimi cerkvenimi kaznimi ne sme nobena ženska,« in je od vrat do vrat revnih meniških celic vodil moža, ki se je od razburjenja po vsem životu tresel, kakor se trese človek, ki ga kuha huda mrzlica. Vrata so se odpirala za vratni in iz celic so zrlle podobe puščavnikov, mrtvaške glave in biči, toda nikjer ni bilo videti lepe deklice.

Plaho, s povešeno glavo, s pekočimi, srepo v tla obrnjenimi očmi je zapustil Henrik klavzuro, potem ko je preiskal vse celice. Z votlim glasom je rekel:

»Torej je odšel! In on tudi? — Toda kje je soba, kjer sta bila skupaj, pokaži jo, hočem jo videti.«

Saj sem gospodu že odprl, tamkaj-le. Brat je s prstom pokazal skozi odprta vrata polmračne govorilnice.

Ko je Henrik stopil v sobo — sobo pregrehe, kakor je mislil v svoji nesrečni zmoti in zaslepljenosti, se je besnost umaknila globoki potrosti.

»Torej tu notri sta bila,« je rekel kakor v sanjah. — »Dolgo časa?«

Brat je rekel: »Eno uro; enkrat sem pogledal noter, pa je zaklical: Še ne!«

Henrik komaj sliši te besede, soba sama mu odgovarja. Da, dolgo je bila tu... Saj se diši tu po gozdnih in travniških cvetlicah, ah, tako vonjajo njeni loki lasje in njena oblekica! — Dolgo je bila tu, na skrivaj je ljubkovala z ostrizanim bratom — njemu pa, ki si je komaj upal z ustnami se dotakniti čela, je zabrusila: »Nočem vas več videti.«

Gorje, še pred tremi tedni bi bil Hendel nov sin smehljaje se v tej sobi vriskaval čudoviti gozdni voni in bi Stefano poredno vprašal. Koliko rožnih vencov ti je naložil stari, hladni kutar? V svoji deški nodeložnosti ne bi bil nikdar mislil na nesramnost in greh, če tudi mu je v ljubezni gorelo srce, za ves svet

bi mu ne bilo niti na misel prišlo grešno ljubkovanje Stefanino. Toda hudič se je prikradel v njegov raj, hudič mu je skrivnost Velike noči naslikal v spačeni podobi: lažljivo mu je odprl oči, in kakor Adam po padcu je odšel videl je ostrupeno črval, trnje in osat tam, kjer je prej najlepša lilija proti Bogu dvigala svojo svetlojasno glavo.

S hripavim, hropečim glasom je vprašal starega moža, ki ničesar ne vé in ne sluti o hudobiji tega sveta: »Kaj sta pa... počenja, la... tu notri?«

»Ne vem,« je odvrnil stari brat, še vedno v strahu, čeprav tujec ni nič več tako strašno izgledal. »Je že moralo biti nekaj važnega, ker ni jenjala, dokler ni prišel (on da ni hotel). Rekla je, naj se spomni, kako je nekoč nepoklicano prišla in mu je nekaj zelo imenitnega v dar prinesla, nazadnje ga je pograbila za rožni venec in ga je potegnila iz klavzure ven.«

»Pote - gnila —« je ponovil Henrik Hendel. O groza! To vpije do neba. Kako ljubke, kako nežne podobe Stefanine je doslej nosil v svoji duši: Stefka s podobou sv. Janeza, Stefka z bratcem v naročju, Stefka v molitev vstopljena in vsa izpremenjena... vse take lepe podobese sedaj razblinjujejo in pogrezajo... pred drugo podobo, tako grozno, da so celo coprnice lepe nasproti njej: Ženska zalezuje duhovna in ga, kakor nesramnica v svetem pisumu Jožefa grabi za plašč, grabi za rožni venec — in ga roti pri vencu, ki ga mu je podarila... ko se je... nepoklicano... sramota nad sramoto... v noči na velikonočni ponedeljek... Henrik, verjameš li sedaj? — kot menih priplazila k njemu v celico! Henrik! Henrik! Poznaš li sedaj — Stefano? — Iz cerkve sem prihajajo votli glasovi menihov, ki opravljajo večerno molitev in molijo kompletorij. Nesrečniku, ki bled in potrtni sloni ob zidu liki k smrti obsojeni človek, se zdi, da pojejo mrtvaško pesem njegovi ljubezni, da jo nesejo k pogrebu, da je ves svet mrtvašnica.

Stari brat, ki je v svoji preprostosti še vedno mislil, da gre za dekle, ki je gospodu ušla, se je naenkrat spomil na dragoceni križec: pa ga vendar ni ukradla? — Smatra za svojo dolžnost, to povedati tujcu; obnavlja in obenem vprašaje izvirje iz sebe: Deklica da je — za slovo — podarila — gospodu Alberta dragocenost — zelo lep križec z demantom —, če je bilo to v redu? Toda da ni izgledala kakor tatila!

O da, že vem... Ne, ni ga ukradla. V dar ga je prejela... od nekoga... ki jo je... ljubil! Tako zakriči v gozdu ranjena zver, ki s polovico života tiči v pasti in ji železni zobje trgajo život. Križ je dala — svojemu ljubincu — ostrizanemu menihu. Kakor velikani je sedaj stal poleg njega kralj peklenškega brezdnja, oči so mu bili kakor ogujeni plameni, glas pa kakor grom, ki bobneč grmi čez gore: Verjameš li sedaj, verjameš očetu? Verjameš li sedaj, kar sem ti takrat pravil, pa nisi hotel verjeti, sedemdeset milj daleč si jahal, toda resnici nisi ušel.

Stari menih je vprašal ob vratih, če milostivi gospod še kaj zapoveduje, če morda želi kakega patra.

Henrik je planil kvišku, kakor da bi se bil zbudil iz grdih, groznih sanj: »Kaj hočeš? — Nikoli nočem več imeti opraviti s katoliškim farjem do svoje smrti! — Tukaj je križ! Naj čuje on, ki visi na njem!«

»Moj Bog in moj Gospod,« je pomislil menih in se je plašno prekrizal:

»Kakšen človek je to? Ali je zmešan, ali pa je obseden.«

Počasi, kakor bi mu verige visele z nog, je šel Henrik proti vratom. Kaj hoče, česa naj še išče, naj li hoče slišati Stefano, ali jo gledati v coprniskem ogledalu, kako naslanja svojo glavo na ostrizano meniško glavo? Ko je s smrtjo v srcu in s peklom v pogledu stopal skozi to nesrečno, proketo sobo, so začele govoriti še stene. Namreč na desni steni je visela stara, raztrgana podoba: tu je počival mož na zemlji in spal, iz strani pa mu je rastle drevo, in pod podobo je bilo v fini pisavi zapisanih sedem besedi: Moj ljubi je moj. Jaz sem njegova...

Sedem besedi, ne sedem kč, vse kmalu so življenjski nari, onahoval je. To je Stefanina pisava, pozna to pisavo. Iz nedrja je potegnil

košček papirja, ki ga je pri sebi nosil kakor svetinjo, ker je Stefan par besedi zapisal nani... položil je košček k stari podobici... in res je bila plašna. Tedaj so se potrgali vsi živci in vsa vlakna njegovega srca, kakor bi mu srce postalo kamen in jeklo. Papir je vrzel proč od sebe in z možko jezo si je strgal s prsi trak, ki ga je bila vezla ona, kača, kronana zmija. Preč, niti nitke od nje ne trpi na sebi, en sam dih od nje bi ga okužil. Nato mu tiplje roka po orožju... med ima in švicarsko bodalo.

Na samostanskem vrtu so vstajale megle, so vstajale razne podobe in so se kmalu zopet porazgubile. Okužen — da. Oskrunjen in onečaščen po tej sladki deklci — ki je vlačuga, in to je res in povelje... je tu. Vse je jasno.

In prijeli jo bodo in jo bodo tirali... iz mesta... in bodo razbojnali njen greh. Oh, tedaj so se mu liki krvavi, obstreljeni krogarji sesedle misli, zadnjikrat mu je zakricalo srce: in to je bila nekdanja moja 'luba — moja Stefka. — Krčevito se mu je roka oklenila jekla, divje mu je zaplala kri po žilah...

Stopil je k staremu bratu in z bliščetimi se očmi se je zadril nani: »Kam se je obrnilo dekle, ko je šlo odotod?»

»Ne vem,« je odgovoril brat. »Rekla je, da se bo peljala domov k materi.«

»Torej v štajer?»

Vsa soba je bila polna senc, vsaka senca je bila zli duh. Mimo samostanskega brata je šel na mračni, temni, prazni samostanski hodnik, brat je šel s porte gledal za njim in se je zopet in zopet prekrizal. V veliko grozo se mu je zdelo, da strašni tujec, ki je zajahal konja, postaja vedno večji in da iznad njegovega perlastega klobuka in iznad njegovega meča v temi vstaja plavkast soj.

(Dolje.)

Razširjate „DOMOLJUBA“!

Učenec

za mizararsko obrt se takoj sprejme pri mizarju GOGALA na Bledu.

Akord-citre, dobro ohranji., nove strune, preda Peter Pavlin, Naki na Kranju.

Več oglarjev in gozdnih delavcev za sešnje drvsprejme Henrik Leblinger, Ljilja. 4002

Šivalne stroje - Pfaff in Puch - kolesa

plašče in cevi priporoča

IGN. VOK, Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

ALOJZIJ VODNIK

Ljubljana, Kolodvorska ulica.

500 nagrobnih spomenikov vedno v zalogi, dalje 15 vrst marmorja za pohištvene oprave, rodbinske grobnice, mavsoleji, umetniški portreti iz marmorja, razna cerkvena dela, mlinški kamni i. t. d. 3613

„PRI IVANKI“

Ljubljana, Sv. Petra cesta 29

se dobi v veliki izbiri sukno za moške obleke in ženske kostime, žamet za moške in ženske obleke, hlačevina, vrašja koža, oddeje, cvilih, platno za rjuhe, kotenina bela in pisana od 30 K naprej, cefir, različni barhenti, možko in žensko perilo, predpasniki, bluze, pletti i. t. d. — Jako ugodno za konsume in zadrage.

Laneno seme, suhe gobe in vse druge deželne prideleke kupuje vedno po najvišji ceni Franc Pogačnik v Ljubljani, Dunajska cesta št. 36. 3463

Suhe gobe, fižol, laneno seme

kupuje trdka z deželnimi in gozdnimi prideleki Kmet & Komp., Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 8.

Kupujem vedno in v vsaki množini po najvišjih cenah:

Brinjevo olje, suhe gobe, fižol in druge deželne prideleke. Nudim najnižje: **Kavo, olje, riž, sveče, moko, vžigalice, pravo slivovko, rum** ter razno drugo blago. **M. RANT, Kranj.**

Najboljša in najcenejša le pri trdki

kolesa GOREC

LJUBLJANA motorji pnevmatika Gosposvetska c. 14 (Marije Terezije c. 14.)

ERJAVEC & TURK trgovina z železnino

pri „ZLATI LOPATI“ preje Hammerschmidt (Mühlhausen)

Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7, — nasproti Križanske cerkve. —

Znamenita nabožna knjiga z zlato vezano. Kratko navodilo za pravo pobožnost do Mater božje. Priredil dr. / dešar. — Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in v vseh knjigarnah. — Cena samo 9 K 60 v.

Sivalni stroji dospeli

predvojno blago za obrtno in rodbinsko rabo, letotam se dobi vse posamezne dele, igle, olje, potrebščine za šivilje, čevljarje in krojače.

Josip Peteline, Ljubljana Sv. Petra nasip 7.

Trgovina

Marija Rogelj

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 38.

priporoča svojo zalogo manufakturnega blaga, šofa, cajha, cvilih, porhanta, plavine, cefirja, šifona, kravat, nogavc, pavole, hekligarna, cvirna in drobnarije, ker je blago ravnokar došlo so cene nizke.

COSULICH-LINE Trst-Amerika

New-York—Buenos-Ayres—Rio di Janeiro—Santos-Montevideo.

Brezplačna pojasnila in prodaja vozniških listov za potnike z Slovenije edinole pri:

SIMON KMETEC, Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Miši - podgane sienice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljaate moja najbolje preizkuš. in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljakim mišim 10 K, za podgane in miši 10 K, za ščurke, posebne močne vrste 20 K, posebno močna tinktura za sienice 12 K, uničevalec moljev 10 K, prašek proti mrčesom 10 in 20 K, mazilo proti ušem pri ljudeh 5 in 10 K, mazilo za uši pri živini 6 in 10 K, prašek za uši v obleki in perilu 10 in 20 K, tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjavi (unič. rastl.) 10 K, prašek proti mravljam 10 K, mazilo proti garjam 12 K.

Pošilja po povzetju Zavod za ekaport: M. JUNKER, Petrinjska ul. 3, ZAGREB 1.

Kajstarejša hranilnica na Slovenskem.

Kranjska hranilnica

v Ljubljani — ustanovljena l. 1820

obrestuje hranilne vloge s

3%.

Kranjska hranilnica je pupilarno varen zavod in jo nadzoruje državna vlada.

Za plačila zavodu se daje na razpolago polne polnosti.

Cisti dohodek Kranjske hranilnice je — ne glede na to, kar se odkaze rezervnim sklodom — po pravih določen v pospeševanje obkrožnostnih naprav in podjetij na Kranjskem. — Skupna avota doslej v te vrste odmenjenih zneskov znaša K 8.761.118-87.

prodajajo se po znatno znižanih cenah

Zaloga Ljubljana.

Breg

na debelo in drobno.

iz lastne proizvodnje iz samih najboljših usnj.

Čevlji

tovarne

Peter Krina & Co

Trdic

Prinesel kraj Mastin!

V našu radica deželne viede za Kranjsko v Ljubljani v dne 18. junija 1899, št. 10.565, ki mi ga je mestni inagistrat ljubljanski izporečil dne 28. junija 1899, št. 25.250, smejo dietetično sredstvo Mastin, redni prašek za prašice in za vsako živino, lekarnarji, trgovci, drogist in kramarji prosto prodajati. Mastin je kot prosti obrtni predmetoglašen. V Ljubljani, dne 3. avgusta 1900, razp. opr. št. 18.561. Ako Mastina v lekarnah in trgovinah ne dobite, ga naročite po pošti. — 5 zavojev Mastina stane K 30.50 in se jih pošlje poštne prosto na dom.

Mazilo zoper garje (naftol-mazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni in izpuščaj; pri živini uniči garje. Lonček tega mazila velja po pošti K 12.50.

Lekarnar Trnkoci v Ljubljani
(Slovenija) zraven rolova.

Pozor, kmetovalci!

Naznanjam, da vzamem v delo vsako množino prediva, ter izdelam iz njega vseh vrst vrvarsko blago po najnižji ceni.

Anton Šinkovec, starejši, Kranj št. 12.

IV. JAX IN SIN

Dunajska cesta št. 15, LJUBLJANA.

Šivalni stroji in stroji za pletenje.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena 1. 1887. — Došlo je ravno kar večje število strojev za vsako obrt.

Verenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji „Adler“

Cen'ki zastoj in franke.

Kolesa iz prvih tovarn:
Dürkopp, Styria, Waffelrad.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste
se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana

Emonska cesta 2. 4792

Kovači pozor!

Več 1000 kg železa za vozove se proda na izbiro, tudi na drobno, po 1 do 3 K kilo. Opeva ul. 10 na dvorišču, dohod z Resljeve ceste.

V vsako kmetško hišo „Domoljuba“!

Gospodarska banka v Ljubljani.

Vabilo na subskripcijo delnic druge emisije.

Izredni občni zbor Gospodarske banke v Ljubljani, ki se je vršil dne 9. julija 1920 je sklenil v smislu § 7 pravil na predlog upravnega sveta zvišbo delniške glavnice

od štirih milijonov na osem milijonov kron

z izdajo nadaljnjih

10.000 (desettisoč) delnic po 400.— kron

nominalne vrednosti. Obenem je občni zbor pooblastil upravni svet, da določi pogoje oddaje ter kurz novih delnic, katere se morajo vsekako polno v gotovini vplačati.

Na podlagi tega pooblastila je sklenil upravni svet razpisati subskripcijo te druge emisije pod sledečimi pogoji:

1. Druga emisija obsega 10.000 (desettisoč) delnic A 400.— kron nominalne vrednosti.

2. Dosedanji delničarji imajo pravo prevzeti (optirati) na dve delnici prve emisije ene delnico druge emisije.

3. Kurz za optirane delnice znaša 450.— kron, za neoptirane 520.—. Poleg tega se mora plačati za vsako delnico znesek 30.— kron kot prispevek k emisijskim stroškom.

4. Subskripcija se vrši pri blagajni Gospodarske banke v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38, I. nadstropje.

5. Subskripcija se začne 27. septembra 1920 in traja do včeraj 16. oktobra 1920.

6. Subskribent mora izkupilo za podpisane delnice in emisijske stroške takoj pri prijavi polno v gotovini vplačati, sicer njegova prijava ne bi prihajala v obzir.

7. Dosedanji delničarji, ki hočejo pri subskripciji uveljaviti opeljsko pravico za delnice druge emisije, morajo pri prijavi predložiti potrdilo o dodelitvi delnic prve emisije.

8. Dodelitev delnic po končani subskripciji si pridržuje popolnoma upravni svet Gospodarske banke.

V Ljubljani, dne 14. septembra 1920.

V smislu § 16 pravil daje na občnem zboru vsakih pet delnic en glas.

9. Nove delnice se deležne dividende od 1. januarja 1921 ter so opremljene s kuponom za leto 1921.

10. Vsakemu subskribentu bo izdala Gospodarska banka potrdilo o številu subskribiranih delnic in o celokupnem vplačanem znesku.

11. Po dodelitvi delnic se izroče subskribentom proti vrnitvi potrdil o subskribiranih delnicah začasna potrdila o številu dodeljenih delnic. Subskribentom, katerim se sploh niso mogle dodeliti delnice ali pa ne v znesku svote vplačane ob subskripciji, se vrne 1. novembra 1920 tozadevni znesek oziroma prebitok.

12. Znesek, vplačan za dodeljene delnice, bo Gospodarska banka obrestovala od 1. novembra do 31. decembra 1920 po 3%.

13. Delnice se izroče pozneje proti vrnitvi začasnih potrdil o dodeljenih delnicah.

14. Kolikor znaša izkupilo za novo izdane delnice več kakor njihova nominalna vrednost, pripada v smislu § 7 pravil po odbitku emisijskih stroškov rezervnemu zakladu.

Upravni svet Gospodarske banke v Ljubljani.